

KERKENBELEIDSPLAN 2025

Hoogstraten

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Ho**gstraten**
hoogst hartelijk

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL.....	1
INLEIDING	3
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	4
2. FICHE PER KERKGEBOUW	5
2.1. Sint-Katharinakerk Hoogstraten.....	6
2.1.1. Identificatie	6
2.1.2. Beschrijving	8
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	20
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	21
2.2. Begijnhofkerk in Hoogstraten.....	22
2.2.1. Identificatie	22
2.2.2. Beschrijving	24
2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	30
2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	30
2.3. Sint-Jan Baptistkerk in Wortel.....	32
2.3.1. Identificatie	32
2.3.2. Beschrijving	34
2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	43
2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	43
2.4. Sint-Clemenskerk in Minderhout	44
2.4.1. Identificatie	44
2.4.2. Beschrijving	46
2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	53
2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	54
2.5. Sint-Salvatorkerk in Meerle.....	55
2.5.1. Identificatie	55
2.5.2. Beschrijving	57

2.5.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	64
2.5.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	64
2.6.	Kerk O.L.V.-Bezoeking in Meer	66
2.6.1.	Identificatie	66
2.6.2.	Beschrijving	68
2.6.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	75
2.6.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	75
2.7.	Kapucijnenkerk in Meersel-Dreef.....	76
2.7.1.	Identificatie	76
2.7.2.	Beschrijving	78
2.7.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	84
2.7.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	85
3.	NAAR EEN TOEKOMSTVISIE	86
3.1.	Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie.....	86
3.2.	Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht.....	86
	BESLUIT.....	87

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Hoogstraten :

- Sint-Katharinakerk, Vrijheid 151, 2320 Hoogstraten
- Begijnhofkerk, Begijnhof 39 , 2320 Hoogstraten
- Sint-Jan Baptistkerk, Klinketstraat, 2323 Wortel
- Sint-Clemenskerk, Minderhoudorp 27, 2322 Minderhout
- Sint-Salvatorkerk, Kerkstraat 2, 2328 Meerle
- kerk O.-L.-V.-Bezoeking, Donckstraat 27, 2321 Meer
- Kapucijnenkerk, Dreef 38, 2328 Meersel-Dreef

In het najaar 2024 is in Hoogstraten het traject opgestart om te komen tot een geactualiseerd kerkenbeleidsplan. De initiatiefnemers waren de pastorale eenheid en het CKB die na de start van de beleidsploeg van de stad Hoogstraten samen zijn gaan zitten om dit verder uit te werken conform de gegeven richtlijnen:

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Hoogstraten, de pastorale eenheid Sint-Franciscus, het centraal kerkbestuur van Hoogstraten en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en werd vervolgens goedgekeurd:

- door de bisschop van Antwerpen op datum;
- door de gemeenteraad van de stad Hoogstraten op datum.

De pastorale ontwikkelingen in de afgelopen periode hebben zich geconcentreerd op een efficiëntere werking waardoor een traject is doorlopen om de parochies van Hoogstraten, Minderhout en Wortel samen te voegen met Hoogstraten als de te behouden parochie. Dit traject wordt afgerond in 2025 en heeft zijn invloed op dit kerkenbeleidsplan.

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel opgenomen met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

Handtekening bisdom

Handtekening gemeente

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. Sint-Katharinakerk Hoogstraten

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.1.1. Identificatie

Naam : Sint-Katharinakerk

Geografische ligging :

- Vrijheid 151, 2320 Hoogstraten
- Provincie: Antwerpen

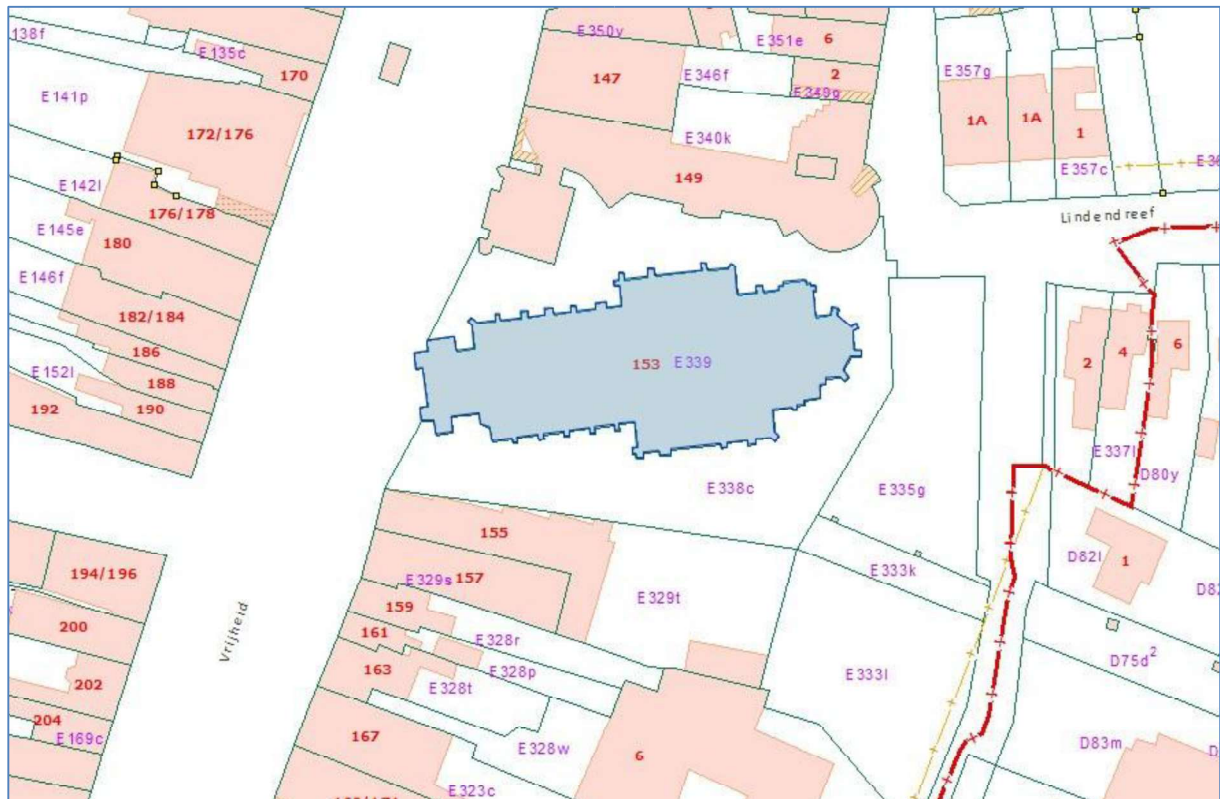
Plaats in kerkelijke structuur :

- Bisdom: Antwerpen
- Vicariaat : Kempen
- Pastorale eenheid : Sint-Franciscus
- Parochie: Hoogstraten

Eigenaar : stad Hoogstraten

E 339: Stad Hoogstraten

E 338c: Stad Hoogstraten

Beschermingsstatus :

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Decanale kerk Sint-Catharina. Deze vaststelling is geldig sinds 29-03-2019
- is aangeduid als beschermd monument Decanale kerk Sint-Catharina. Deze bescherming is geldig sinds 30-05-1936
- omvat de aanduiding als beschermd monument Kerkhofpoorten. Deze bescherming is geldig sinds 02-12-2002

2.1.2. Beschrijving

---

a) Cultuurhistorische waarde

Georiënteerde kruisbasiliek ingeplant ten oosten van de Vrijheid; in 1525-1546 opgetrokken in Kempense hooggotiek, doch grotendeels heropgebouwd na de Tweede Wereldoorlog.

Historiek

Voormalige in oorsprong romaanse kerk in kern minstens opklimmend tot 1210 (verheffing van Hoogstraten tot stad en vrijheid), in de 13de- 14de eeuw en na brand in 1442 heropgebouwd in gotische stijl (zie opgravingen in 1949-1950); in het tweede kwart van de 16de eeuw bij de bouw van de nieuwe kerk volledig gesloopt.

Ongeveer gelijktijdig met stadhuis, Gelmelslot en clarissenklooster werd, in opdracht van Elisabeth van Culemborg en Antoon I de Lalaing, de huidige kerk naar ontwerp van Rombout II Keldermans (+ 1531) opgetrokken; zijn neef Anthonis III Keldermans (+ circa 1564) kreeg later de verantwoordelijkheid over het metselwerk van de toren; de werfleiding berustte bij Hendrik Lambrechts.

Op 18 november 1525 werden de bouwwerken gestart. In de eerste jaren werden enorme hoeveelheden steen en kalk aangevoerd uit Mechelen en Breda; verder werd naast afbraakmateriaal van het Gelmelslot, vooral ter plaatse vervaardigde baksteen verwerkt. Hout, kalk en witte steen uit Bergen op Zoom en Dordrecht werden via de benedenloop van de Mark naar Ginneken (nu een gehucht van Breda) vervoerd en van daaruit per kar naar Hoogstraten. Leien kwamen via de Maas uit de Noord-Franse groeve Martin Fosse. Tussen 1525 en 1533 werden achtereenvolgens opgaand metselwerk, daktimmer en -bedekking van koor, zijkoren, sacristie en kapittelkamer, bidkapel, kruisbeuk en zijkapellen, alsook de overkluizing en het tracerwerk van de ramen gerealiseerd. Terzelfder tijd zorgden de glazeniers Claes Mathysen en Antonis Eversoen (zie glasramen), timmerman Jan de Brouwer (zie afsluitingen) en schrijnwerker Albrecht Gelmers (zie groot gestoelte) voor afwerking en binneninrichting.

Tussen 1534 en 1535 werd de bouw, wellicht om budgettaire redenen, stopgezet; van het oorspronkelijk vijfbeukig concept werd overgeschakeld naar een goedkopere driebeukige oplossing. Op 16/4/1537 werden de werken hervat. De moeizame levering van witte steen zorgde herhaaldelijk voor vertraging. Schip en zijbeuken waren in 1542 voltooid, de toren in 1546. Op 5/10/1544 werd de kerk plechtig ingewijd door Martinus Cuperius, bisschop van Chalcedonië en hulpbisschop van Kamerijk.

Regelmatig werden onderhouds- en herstellingswerken uitgevoerd, in de 19de- en 20ste eeuw onder leiding van de toenmalige provinciale architecten. Op 23/10/1944 werd de toren opgeblazen door het Duitse leger. In zijn val vernielde hij schip en kruisbeuk, evenals het aanpalende stadhuis en de oude dekenij. Alleen de koorpartij, een gedeelte van de kruisbeuk, alsook de zuilen en bogen van de middenbeuk bleven overeind. Behalve de onder mobiliair vermelde glas-in-loodramen, in 1941 opgeborgen in de grafkelder van Niklaas-Leopold van Salm-Salm en in 1952 herplaatst, werd al het glaswerk vernield. Op 29/3/1945 werd de kerk een tweede maal getroffen door een V1-bom, waardoor het hoogkoor werd

beschadigd. De opruimingswerken werden op 15/6/1945 beëindigd. Op 22/6/1945 werd tot de heropbouw naar oorspronkelijk concept onder leiding van J.L. Stynen en P. Berger besloten. Fase I en II (bedaking en afwerking) werden op 15/4/1954 voltooid, fase III (de heropbouw van de toren) op 1/6/1958. Gelijktijdig werd de restauratie van de kunstvoorwerpen aangevat.

Beschrijving kerk

Vrijstaande kerk ten noorden palend aan het stadhuis. Deels bewaard omringend kerkhof en plantsoenen, oostwaarts aansluitend bij de Lindendreef die naar het kasteel voert (zie Gelmelstraat nummer 131); de zijingang, uitgevend op de grafelijke bidkapel, was de aparte toegang voor de heren. In 1767 liet de hertog van Salm-Salm het kerkhof aan oost- en westzijde afsluiten met ijzeren poorten; oostzijde met bewaard 18de-eeuws hek tussen vernieuwde pijlers; huidige westelijke poorten in 1957 gereconstrueerd naar model van 1767: dubbele smeedijzeren traliepoorten in Lodewijk XV-stijl, opgehangen aan hardstenen pijlers met siervaas en flankerende vleugelstukken met reliëfblazoenen van Maximiliaan (en Eleonora van Hessen-Rheinfels) en Constantijn (en Maria Walburgis van Sternberg) van Salm-Salm. Grafzerken, -stenen en -kruisen uit verschillende perioden, waarvan vele geplaatst tegen de kerkgevels; monument voor de gesneuvelden van de Eerste Wereldoorlog, 1927 door Josuë Dupon.

Zuidoostzijde met Kruisweg en Heilig Bloedpark met Rozenkransweg, respectievelijk van 1952 en 1959, gelegen tussen oud en nieuw kerkhof (in gebruik genomen in 1952): openluchtkapelletjes met terracottaplatten door J. Jacobs en L. Van Esbroeck en 16de-eeuws smeedijzeren kruisen afkomstig van koor en toren van de oude kerk.

Plattegrond: kruisbasiliek (86,70 meter op 36,75 meter) bestaande uit vrijstaande westtoren (104,70 meter) met aanleunende zuidelijke traptoren, driebeukig schip van zes traveeën met één ondiepe travee aan weerszijden van de torenaanzet (respectievelijk doop- en grafkapel) en aanleunende noordelijke traptoren, transept van één uitstekende travee met ten westen zijkapellen en aanleunende traptoren ten zuiden, koor van vier rechte traveeën met vijfzijdige sluiting, zijkoor van drie traveeën verlengd met grafelijke bidkapel aan noordoostzijde; noordoostelijke hoek tussen zijkoor en transept ingenomen door kapittelkamer (begane grond) met archief (bovenverdieping) en ingebouwde traptoren, zuidoostelijke hoek door sacristie van twee traveeën.

Materiaal: rode Kempense baksteen, op de hoeken om de vijf lagen afgewisseld met witte natuursteen (kalkzandsteen), witstenen lijsten, dorpels, afzaten, omlijstingen, harnassen, sierelementen, gewelfribben, zuilen en zo meer, oorspronkelijk naar alle waarschijnlijkheid betrokken uit Balegem, later uit Massengis.

Leien daken (zadel-, tent-, lessenaars- en schilddaken + torenhelm), waarin enkele kleine dakkapellen. Met leien afgedekte luchtbogen en steunberen. Smeedijzeren kruisen op koor en toren. Oorspronkelijke eikenhouten spanten boven het koor, voorts heropbouwspanten van gewapend beton en Noors rood grenenhout. Betonnen torenskelet.

Opstanden: op Brabantse leest geschoeide torenconstructie met rijk behandelde steunberen, speklagen en door middel van sierbanden en blinde spits- en rondboognissen

onderverdeelde muurvlakken. Vierkante torenromp van vijf geledingen, bekroond met ingesnoerde octogonale lantaarn en dubbele ingesnoerde peerspits, eveneens met lantaarn. Naar boven toe, overhoeks verjongende steunberen met pinakels. Westelijk dubbelportaal met korfbogige deuringangen met loofwerk in de zwikken; tudorbogig timpaan van drie velden met beelden van de Heilige Drievuldigheid en twee engelen (1956) en blind maaswerk; omlopende accoladeboogvormige omlijsting met profielen en hoekblokken, kruisbloem en hogels. Tweede geleding met monumentaal raam ten westen, derde en vierde met uitgespaarde blindnissen, vijfde met gekoppelde spitse galmgaten en wijzerplaten; vierde geleding eindigend met zwaar geprofileerde lijst waarin medaillons met lettermonogrammen A(ntonio de Lalaing) en Y(sabeau van Culemborg), vijfde en lantaarn met boogfries. Een omlopende galerij met hoektorentjes vormt de overgang tussen vijfde geleding en lantaarn. Jaarcijfers 1546 helemaal bovenaan verwijzen naar de voltooiing van de toren.

Soberder kerkgebouw met eenvoudig behandelde steunberen. Basilicaal opgebouwd schip, transept en koor met lijstgevels, behalve noordelijke en zuidelijke transeptarm met tuitgevel. Travee-indeling door middel van verjongende steunberen, ter hoogte van schip, kruisbeuk en hoogkoor vermeerderd met luchtbogen en pinakels. Horizontaal markerende omgetrokken (soms verspringende) plint, druiplijsten, dorpels, omlijste steigegaten en geprofileerde daklijsten. Spitsbogige drie- en vierlichtvensters met alternerend maaswerk in geprofileerde bakstenen omlijsting, monumentaal uitgewerkt in transept en tweede torengleding. Sacristie en kapittelkamer met vierdelige tudorboogvensters met witstenen waterlijst, hoekblokken, hogels en kruisbloem.

Noordelijke zijbeuk met rechthoekige deur ten westen onder tudorboogvormig timpaan. Derde travee van het schip met korfbogige noordelijke en zuidelijke zijingang in geprofileerde omlijsting met waterlijst. Zijkapellen met sporen van voormalige toegangen tot het in 1533 in gebruik genomen koor. Grafelijke bidkapel met voorportaal waarin korfboogdeurtje. Koorsluiting met leien afdakje waaronder geschilderde, houten crucifix (begin 17de- of 19de eeuw ?).

Interieur kerk

Tweeledig opgebouwd schip, transept en koor (gedeeltelijk) met bepleisterde en beschilderde muren; rijk geprofileerde, spitse scheibogenarcades op gemetselde rondzuilen (zandsteen, soms bepleisterd) met octogonale sokkel en koolbladkapiteel; gelijkaardige, uit halfzuilen samengestelde vieringpijlers. Vierdelige kruisribgewelven (schip, kruisbeuk en koor), met geprofileerde meestal witstenen ribben, gewelfsleutels, gordel- en muraalbogen, rustend op fijne halfronde schalken of consoles, versierd met de wapenschilden of lettermonogrammen van de opdrachtgevers; bakstenen gewelfschelpen. Koorsluiting met gelijkaardig straalgewelf. Gelijkvloerse torenverdieping met stergewelf. Grafelijke bidkapel en kapittelkamer respectievelijk met net- en 18de-eeuws stergewelf. Spitsbogige drie- en vierlichtvensters in geprofileerde omlijsting, smaller en hoger uitgewerkt in de vierde travee van het hoogkoor en in de apsis. Middenbeuk met schijntriforium. Vloeren van koor en kruisbeuk met geometrisch patroon van zwart- en witmarmeren inlegwerk; schip met blauwe hardsteentegels. Enkele 16de- en 18de-eeuwse grafzerken in grafkapel en zijkapellen. Grafelijke bidkapel met gotische schouw met witstenen wangen en sierprofielen.

Mobilair

Schilderijen: op paneel: Het leven van Sint-Jozef, anoniem, eerste helft 16de eeuw (zuidelijke zijkapel); Voorstelling van de Heilige Bloedlegende, anoniem, 1605 (zuidelijk zijkoor); Geloofsbelijdenis van Cornelis Mussus, anoniem, tweede helft 17de eeuw (hoogkoor); De zeven smarten van Maria, kopie door M. Van Herck, 1962, naar het passie-veelluik van de Meester van Hoogstraten, vóór 1517 (noordelijke zijkapel). Op doek: Marteling van Sint-Crispinus en Sint-Crispianus, kopie naar Ambrosius Francken, circa 1600 (zuidelijk zijkoor); Aanbidding der herders, door Cornelis Schut, eerste helft 17de eeuw (zuidelijke zijkapel); Kruisvinding door de Heilige Helena, Antwerps meester, circa 1640-1650 (noordelijk zijkoor); Christus aan het kruis, door Jaak Nieuwlands (?), 1649 (?), (doopkapel); Heilige Familie met engel, in navolging van Rubens, tweede helft 18de eeuw (noordelijk zijkoor); Boodschap aan Maria, door Jan Erasmus Quellinus, 1688 (noordelijk zijkoor); Epitaaf met bewening van Christus, naar Van Dyck, eind 17de eeuw (grafkapel); Zeven werken van barmhartigheid, Aanbidding der koningen en Hooglied van Simeon in de tempel, Vlaamse School, Maria-Magdalena in extase en reeks met Hooglied van Simeon in de tempel, Christus verschijnt aan Maria-Magdalena, Heilige Maagd gekroond door engelen en Heilige Drievuldigheid, door Vlaams meester, eind 17de- of begin 18de eeuw (noordelijk en zuidelijk zijkoor, zuidelijke zijbeuk en -zijkapel); antependium van Sint-Crispinus en Sint-Crispianusaltaar, 17de- of 18de eeuw (zuidelijk zijkoor); Piëta, kopie naar Antoon Van Dyck, 17de- of 18de eeuw (noordelijk zijkoor); Tenhemelopneming van Maria, door Jan Erasmus Quellinus, 1704 (grafkapel); Andreas Theunis toont het Heilige Bloeddoek, toegeschreven aan Franciscus Cock, 1706 (zuidelijk zijkoor); Kruisafneming, toegeschreven aan J.M. Provo, kopie naar Rubens, circa 1766 (grafkapel); predella met praalgraf van A. de Lalaing en E. van Culemborg, door Ch. Boom, 1933 (noordelijk zijkoor). Voor altaarstukken, zie altaren.

Beeldhouwwerk: Vroegrenaissancistisch praalgraf voor Antoon de Lalaing en Elisabeth van Culemborg, toegeschreven aan Jan Mone, ca. 1528-1529, marmer en albast; renaissance-epitaaf van Philippe de Lalaing en Anna van Rennenberg, na 1583, marmer en gevlamd albast; laatbarok wandpraalgraf van Karel-Florentijn van Salm, door Pieter Scheemaeckers, 1709, zwarte en witte marmer en witte steen (hoogkoor). Rococopraalgraf voor vorst Niklaas-Leopold van Salm-Salm, door Cornelis Van Dael, circa 1765, zwarte, witte en gederde marmer (zuidelijke kruisbeuk).

Gotische, eikenhouten engelen- en heiligenbeelden en crucifix, uit de 15de- en 16de eeuw (noordelijke kruisbeuk, grafkapel); laatgotische albasten beelden afkomstig van voormalig koordoksaal, eind 15de- of begin 16de eeuw (bid- en grafkapel); triomfkruis met laatgotisch corpus, 1556-1557, naar ontwerp van A. Keldermans en kruis, 1892, tussen gepolychromeerde beelden van Heilige Johannes en Onze-Lieve-Vrouw afkomstig van buitencalvarie, circa 1600 (koorboog); barokke piëta, toegeschreven aan Pieter Scheemaeckers, circa 1693, gepolychromeerd lindehout (grafkapel); gepolychromeerd houten blazoën van de rijngraven van Salm, na 1739 (noordelijke zijkapel); verschillende gepolychromeerde houten heiligenbeelden uit de 19de eeuw; verrijzende Christus, door Clara Sheridan, circa 1952, hout, (onder westelijk doksaal). Neogotisch Heilig-Bloedreliëkschrijn onder ciborium, door J. Wilmotte (Luik) naar ontwerp van H. de Tracy, 1886, verguld geelkoper.

Wandtapijten: vijf wandtapijten, drie met taferelen uit het leven van de H. Elisabeth van Hongarije, twee met taferelen uit het leven van de Heilige Antonius abt, Zuidelijke Nederlanden, na 1509 (in zijkoren).

Beiaard van 1960 met 24 Hemony-klokken (1654-1655) afkomstig van de kapittelbeiaard van de Antwerpse kathedraal en 27 Michiels-klokken (1954-1959).

Meubilair: Altaren: neogotisch hoofdaltaar door L.G. De Preter, N. Daems en J.B. De Boeck, J.B. Van Wint en J. Helbig naar ontwerp van H. de Tracy en A. Van Assche, 1854-1892, met witmarmere voorplaat en gepolychromeerd en verguld houten retabel; barok portiekaltaar in noordelijke kruisbeuk, toegewijd aan Sint-Catharina, door Gaspar De Haen en Willem Marcelis, 1766-1767, gemarmerd en verguld hout, altaarstuk met voorstelling van De marteling van Sint-Sebastiaan, toegeschreven aan Willem Jacob Herreyns, 1767, flankerende witgeschilderde beelden van Heiligen Anna en Cecilia en reliëftombe van de Heiligen Joris en Benignus; barok portiekaltaar in de zuidelijke kruisbeuk toegewijd aan het Heilig Bloed, door Cornelis Van Dael, circa 1766, gemarmerd hout, altaarstuk met voorstelling van Het Laatste Avondmaal door Herman Gillis, 1766, marmere Christusbeeld, flankerende witgeschilderde beelden van Heiligen Petrus en Paulus en onderaan graftombe van vorst Niklaas-Leopold van Salm-Salm; neogotische zijaltaren in zijkoren naar ontwerp van A. Van Assche: noordelijk, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans, 1900, natuursteen met houten retabel door J. Gerrits, zuidelijk, toegewijd aan de Zoete Naam Jezus, door F. De Vriendt en M. Bressers, circa 1894, natuursteen met gepolychromeerd houten retabel in hoogrelief.

Afsluitingen: hoogkoor met opengewerkte eikenhouten afsluitwanden in renaissancestijl, door Jan de Brouwer, eerste helft 16de eeuw; aanpalende vleugeldeuren in neorenaissance, door N. Daems, 1890. Renaissance deur en tochtscherm van bidkapel, door Jan de Brouwer, 1533. Afsluiting van de doop- en grafkapel door firma Van Herck, 1961-1963, kopie van hekken door Jan De Brouwer van 1546.

Rijk uitgewerkte gestoelten: klein gotisch gestoelte in de noordelijke kruisbeuk, Brabants (?) werk uit het derde kwart van de 15de eeuw, afkomstig van de oude kerk; groot laatgotisch gestoelte links en rechts van hoogkoor met twee rijen stallen, door Albrecht Gelmers, circa 1532-1548. Laatbarokke preekstoel door Theodoor Verhaegen, 1735. Vier classicistische biechtstoelen door firma Van Herck, 1963, kopie naar 18de-eeuws model met gesculpteerde 18de-eeuwse voluten en figuratieve medaillons.

Doksaal: naar ontwerp van P. Berger en L. Stynen, 1958-1961, witte steen, met orgel door de firma B. Pels en Zoon, 1959-1961. Doopvont met blauwe hardstenen kuip, midden 16de eeuw, en deksel van gedreven koper, 1670. Zwartmarmere lavabo, 17de- 18de eeuw (sacristie).

Gebrandschilderde glas-in-loodramen: zes in het hoogkoor met diverse personages, door Claes Mathysen en Mathys Claes, gemaakt tussen 1528 en 1571; zeven in de koorsluiting met voorstelling van de zeven sacramenten, door Antonis Eversoen, 1531-1533; één in de noordelijke kruisbeuk met voorstelling van Laatste Avondmaal en acht Staten van Holland, Antwerpse school, 1532-1535; één in het noordelijk zijkoor met glasraam van Karel de Lalaing en Jacoba van Luxemburg, door Claes Mathysen, 1533; alle voornoemde glasramen

werden tussen 1841 en 1890 ingrijpend gerestaureerd door J.B. Capronnier; zuidelijk zijkoor zuidzijde, met glasraam van koningin Louisa-Maria door J.B. Capronnier, 1856. Hedendaagse glasramen door M. De Groot en J. Willemen, laatstgenoemde naar ontwerp van J. Huet.

(bron : *Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Decanale kerk Sint-Catharina* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46578> (geraadpleegd op 28 februari 2025))

Relatie met :

Heilig Bloedprocessie, Hoogstraten (1652)

De Heilig Bloedprocessie van Hoogstraten trekt jaarlijks tweemaal door de Vrijheid: de zondag na Pinksteren noordwaarts en de zondag nadien zuidwaarts, telkens vanaf 11 uur (na de eucharistieviering in de Sint-Katharinakerk).

In het eerste deel van de Heilig Bloedprocessie brengen de verenigingen hulde aan het Heilig Bloed en tonen zij de Heilig Bloedlegende. Het tweede deel van de processie verbeeldt de eucharistie, waaraan de processie haar betekenis ontleent dankzij de Heilig Bloedrelikwie. Harmonisch uitgedoste processiegroepen met in totaal 650 deelnemers schrijden zingend door de Vrijheid, torsen zware kruisen en vaandels, een schitterend Mariabeeld, het gouden schrijn met de Heilig Bloedrelikwie en het baldakijn boven de monstrans. De monstrans met het heilig sacrament is meestal in handen van de genodigde bisschop of abt, die ook vooring in de mis.

De Heilig Bloedrelikwie is afkomstig uit het Noord-Brabantse Boxtel en dateert uit de 14de eeuw. Priester Eligius had tijdens een mis van voor 1380 per ongeluk de geconsacreerde kelk met witte miswijn omgestoten op het altaar. De witte miswijn kleurde bloedrood op de altaardoek. Ondanks verwoede pogingen kreeg Eligius de rode bloedvlekken niet weggewassen. Momenteel zijn de contouren van de vlekken nog steeds zichtbaar op de middeleeuwse heilig bloeddoek, die na elke processie opnieuw getoond wordt aan alle processiegevangenen en bezoekers in de Sint-Katharinakerk.

(Bronnen :

- [ODIS](#) (bron : *Heilig Bloedprocessie, Hoogstraten (1652-)*; In ODIS - Database Intermediary Structures Flanders [online]. Record last modified date: 16 juni 2021 ; Record no 891; Available from World Wide Web: <http://www.odis.be>)

- *Inventaris Immaterieel erfgoed Vlaanderen, [Heilig Bloedprocessie Hoogstraten | Tradities, gebruiken, praktijken, kennis en vaardigheden](#)*)

Topstukken :

- Het leven van Sint-Jozef

Door : Anoniem

Collectie : Sint-Katharinakerk Hoogstraten

Over dit kunstwerk :

Hoewel het schilderij door de meeste wetenschappers niet langer als een werk van Robert Campin wordt beschouwd, is het van grote waarde. De iconografie is namelijk zeldzaam. Jozef werd in de 15de en 16de eeuw vooral afgebeeld als de echtgenoot van Maria. Dit schilderij is echter volledig aan hem gewijd. Een voorstelling zoals deze, waarin de verschillende episodes uit een heiligenleven zijn samengevlochten in één compositie, zijn bijvoorbeeld wel bekend met voorstellingen uit het leven van Jezus, maar nauwelijks met het leven van Jozef. Het stuk is zowel qua iconografie, als kunsthistorisch belangrijk.

Materiaal: olieverf, paneel (hout)

Objecttype: schilderijen

Afmetingen: 204.0 x 64.0 cm

Thema: Vlaamse Primitieven

Hoofdafdeling: Individueel voorwerp

Afdeling: Artistiek erfgoed

Eigendomsvorm: Bezit kerkfabriek

Beschermd door het Onroerenderfgoeddecreet: ja

Beschermd vanaf: 7 april 2009

(bronnen :

Topstukkendatabank : [Het leven van Sint-Jozef \[online\]](#), [Het leven van Sint-Jozef](#)

Art in Flanders : [Het leven van Sint-Jozef \[online\]](#), [Het leven van Sint-Jozef | Art In Flanders](#) geraadpleegd op 28 februari 2025).

- Reeks wandtapijten met Het Leven van de Heilige Elisabeth van Thüringen

Vervaardiger(s): onbekend

Collectie : Sint-Katharinakerk Hoogstraten

Datering: 1530 - 1550

Officiële korte beschrijving: De collectie bestaat uit 3 wandtapijten

Over dit kunstwerk :

Het is één van de zeldzame wandtapijtreksen in Vlaanderen die zich nog in de kerk bevindt waarvoor ze oorspronkelijk was bedoeld (ijkwaarde). Ze waren bestemd om te worden opgehangen boven of tegen de ruggen van het koorgestoelte. Hoogstwaarschijnlijk werd deze hagiografische reeks slechts éénmaal geweven, er zijn geen andere edities bekend. De wandtapijten vormen gezamenlijk de reeks met Het leven van de Heilige Elisabeth van Thüringen (13de eeuw). De taferelen uit het leven van de heilige worden van elkaar gescheiden door zuiltjes. Boven elk tafereel is er een cartouche met Latijns opschrift voorzien die de voorstelling toelicht. De taferelen worden omlijst door een renaissance boord met cherubijnen, hoornen van overvloed, gestileerde dolfijnen, schelpen, toortsen, vederbossen en drietanden met op geregelde plaatsen medaillons met de initialen A en Y en cartouches met de deviezen 'NVLLE PLVS' en 'NE MOY AVLTRE'. Het zijn de initialen en deviezen van de donateurs van de wandtapijtreeks, met name Antoon de Lalaing, de

toenmalige heer van Hoogstraten, en zijn echtgenote Elisabeth van Culemborg. Zij schonken de reeks omstreeks 1540 aan de Sint-Catharinakerk en kozen als thematiek voor het leven van hun respectievelijke patroonheiligen (collectief geheugen).

Materiaal: wol (haar), zijde (textiel)

Objecttype: tapisserieën

Thema: Kerkelijk erfgoed

Beschermd door het Onroerenderfgoeddecreet: ja

Beschermd vanaf: 15 maart 2021

(bronnen :

Topstukkendatabank : Reeks wandtapijten met Het Leven van de Heilige Elisabeth van Thuringen, [online], [Reeks wandtapijten met Het Leven van de Heilige Elisabeth van Thuringen](#)

Webiste Sint-Katharinakerk : *Het leven van Sint-Elisabeth* [online], [Het leven van Sint-Elisabeth | Sint-Katharinakerk Hoogstraten](#) geraadpleegd op 28 februari 2025).

- reeks wandtapijten met Het Leven van de Heilige Antonius abt

Vervaardiger(s): onbekend

Datering: 1530 - 1550

Over dit kunstwerk :

Het is één van de zeldzame wandtapijtreksen in Vlaanderen die zich nog in de kerk bevindt waarvoor ze oorspronkelijk was bedoeld (ijkwaarde). De tapijten waren bestemd om te worden opgehangen boven of tegen de ruggen van het koorgestoelte. Hoogstwaarschijnlijk werd deze hagiografische reeks slechts éénmaal geweven, er zijn geen andere edities bekend. De wandtapijten vormen de reeks met Het leven van de Heilige Antonius abt (4de - 5de eeuw). De taferelen uit het leven van de heilige worden van elkaar gescheiden door zuiltjes. Boven elk tafereel licht een cartouche met Latijns opschrift de voorstelling toe. De taferelen worden omlijst door een renaissance boord met cherubijnen, hoornen van overvloed, gestileerde dolfijnen, schelpen, toortsen, vederbossen en drietanden met op geregelde plaatsen medaillons met de initialen A en Y en cartouches met de deviezen 'NVLLE PLVS' en 'NE MOY AVLTRE'. Het zijn de initialen en deviezen van de donateurs van de wandtapijtreeks, met name Antoon de Lalaing, de toenmalige heer van Hoogstraten, en zijn echtgenote Elisabeth van Culemborg. Zij schonken de reeks omstreeks 1540 aan de Sint-Catharinakerk en kozen als thematiek voor het leven van hun respectievelijke patroonheiligen (collectief geheugen).

Afdeling: Cultuurhistorisch erfgoed

Eigendomsvorm: Bezit kerkfabriek

Beschermd door het Onroerenderfgoeddecreet: ja

Externe link beschermingsbesluit: Open in nieuw venster

Beschermd vanaf: 15 maart 2021

Materiaal: wol (haar), zijde (textiel)

Objecttype: tapisserieën

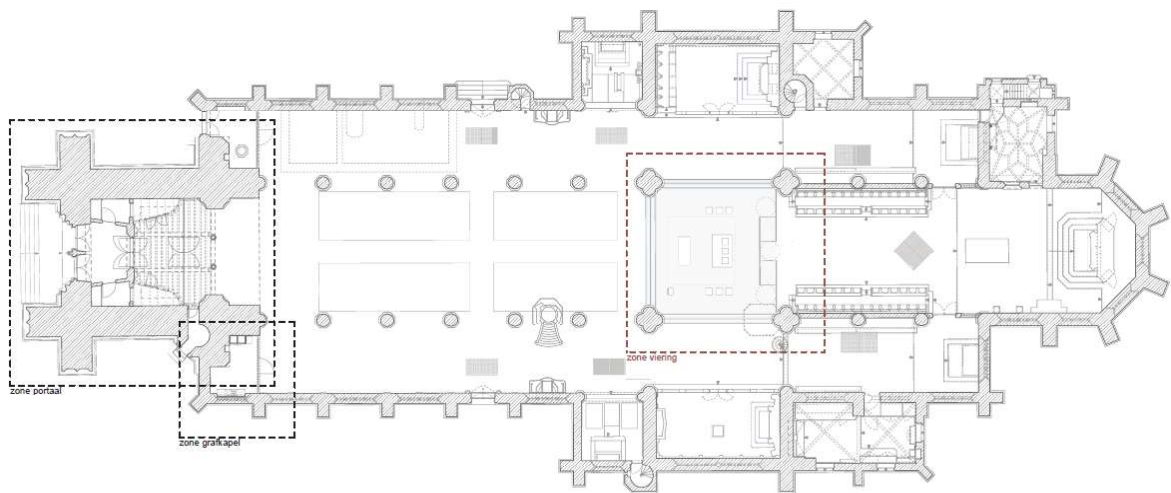
Thema: Kerkelijk erfgoed

(bronnen :

Topstukkendatabank : Reeks wandtapijten met Het Leven van de Heilige Antonius abt, [online], [reeks wandtapijten met Het Leven van de Heilige Antonius abt](#) geraadpleegd op 28 februari 2025).

b)   Gebouw en architecturale mogelijkheden

Kruisbasiliek (86,70 meter op 36,75 meter) bestaande uit vrijstaande westtoren (104,70 meter) met aanleunende zuidelijke traptoren, driebeukig schip van zes traveeën met één ondiepe travee aan weerszijden van de torenaanzet (respectievelijk doop- en grafkapel) en aanleunende noordelijke traptoren, transept van één uitstekende travee met ten westen zijkapellen en aanleunende traptoren ten zuiden, koor van vier rechte traveeën met vijfzijdige sluiting, zijkoren van drie traveeën verlengd met grafelijke bidkapel aan noordoostzijde; noordoostelijke hoek tussen zijkoor en transept ingenomen door kapittelkamer (begane grond) met archief (bovenverdieping) en ingebouwde traptoren, zuidoostelijke hoek door sacristie van twee traveeën.

De opdeelbaarheid en uitbreidingsmogelijkheden van het gebouw

In fase 4 en 5 van de restauratiewerken kunnen een aantal bijkomende werken worden opgenomen zoals :

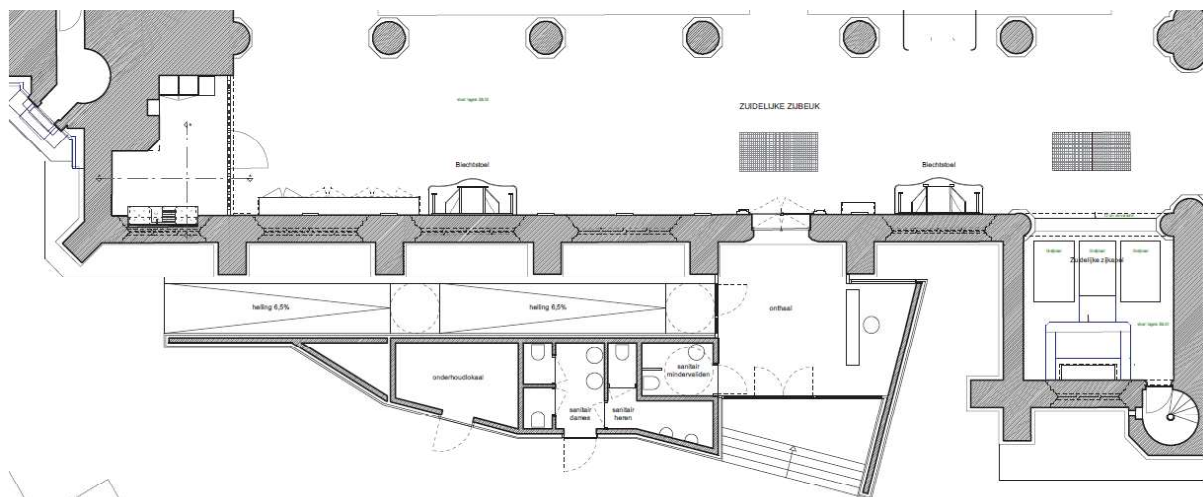
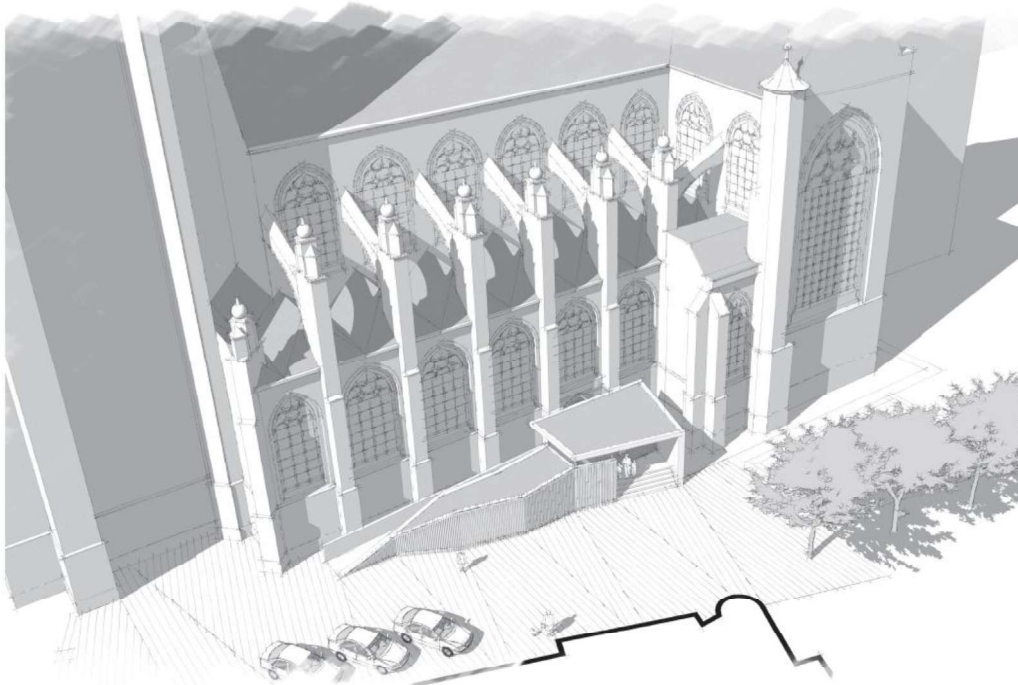
- Vervanging en uitbreiding van het vieringpodium
- Het creëren van extra opbergruimte
- Het voorzien van een kitchenette en poetsberging

Daarnaast zijn er mogelijkheden om de kerk museaal (beter) te ontsluiten.

Dit door :

- de toegankelijkheid te verbeteren
- het realiseren van sanitair
- de modernisering van de technieken (elektriciteit en verlichting, verwarming en ventilatie, branddetectie, inbraakbeveiliging)
- het ontwerp van een museaal parcours

De schets hieronder geeft een beeld van wat een uitbreidingsmogelijkheid zou kunnen zijn.

Voorzieningen

Sanitair	Aanwezig, doch te beperkt en slecht toegankelijk
Verwarming	Verouderd, niet geschikt voor de conservering van gebouw en inhoud
Verlichting	Aan vervanging toe
Keukenvoorzieningen	/
Audiosysteem	Verouderd
Beeldscherm(en)	/
Rolstoeltoegankelijkheid	Het gebouw is rolstoeltoegankelijk, doch de toegankelijkheid kan fel verbeterd worden
Diefstal- en brandbeveiliging	Onvoldoende
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Aanwezig

Bouwfysische toestand

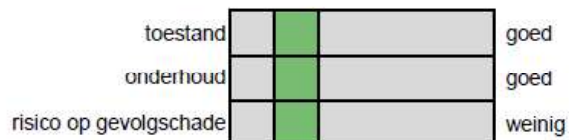
Het recentste rapport van Monumentenwacht dateert van 15 maart 2022. Dit na grootschalige uitgevoerde restauratiewerken sinds 2017.

DAK

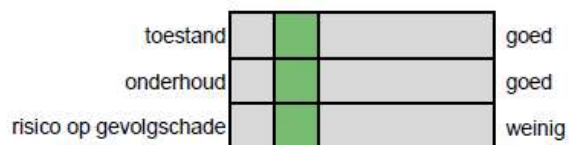

toelichting De daken lijken te voldoen, maar verschillende gebreken kunnen versheid de toestand doen verslechteren.

KAPCONSTRUCTIE EN ZOLDER

DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING

toelichting Het lokaal hernemen van voegwerk is nodig om lokale uitspoeling van de gevel te voorkomen.

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING

toelichting Door het ontbreken van goed uitgevoerd schilderwerk kan het schrijnwerk versneld ververen en inrotten.

Financiële gegevens

- Geplande investeringen :

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget	Uitvoering
2026-2027	Uitvoering interieurrestauratie	2.081.542,61 (waarvan 1.188.173 premie Vlaanderen)	2026-2027

- Gewenste investeringen :

- o **Bijkomende werken in het kader van het gebruik van de kerk :**
  - VERVANGING EN UITBREIDING VAN HET VIERINGPODIUM
  - CREEREN VAN OPBERGRUIMTE
  - VOORZIEN VAN EEN KITCHENETTE EN POETSBERGING
- o **Bijkomende werken in het kader van een museale ontsluiting van de kerk :**
  - VERBETEREN VAN DE TOEGANKELIJKHEID
  - REALISEREN VAN SANITAIR DAT OOK OPENBAAR TOEGANKELIJK MOET ZIJN
  - MODERNISERING VAN DE TECHNIEKEN
  - ELEKTRICITEIT EN VERLICHTING
  - VERWARMING EN VENTILATIE
  - BRANDDETECTIE
  - INBRAAKBEVEILIGING
  - ONTWERP VAN EEN MUSEAAL PARCOURS

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget	Uitvoering
2026-2027	Uitvoering bijkomende werken	2.716.625(waarvoor geen premie Vlaanderen)	2026-2027

- Exploitatieresultaat kerkfabriek

2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
192.135,27	209.316,81	277.448,28	62.733,40	112.786,08	39.294,42	74.511,68 <i>(budget)</i>

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Als derde hoogste kerkgebouw in België en één van de hoogste gebouwen in baksteen ter wereld kunnen we wel stellen dat deze kerk voor Hoogstraten zichtbepalend is. Voor een stuk zelfs bovenregionaal ; men noemt de Katharina-kerk wel eens de kathedraal van de Kempen.

De Sint-Katharinakerk is een vrijstaande kerk ten noorden palend aan het stadhuis. Het omringend kerkhof en de plantsoenen zijn deels bewaard. In het oosten sluit het kerkhof aan bij de Lindendreef die naar het kasteel voert.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Rond de kerk bevinden zich grafzerken,-stenen en -kruisen uit verschillende perioden, waarvan vele geplaatst tegen de kerkgevels.

Verder treffen we het monument voor de gesneuvelden van de Eerste Wereldoorlog aan, vervaardigd in 1927 door Josuë Dupon (westmuur noordzijkapel) en de Naamlijst der gesneuvelden, door K. Seuntjes, 1927 (noordzijbeuk).

Aan de zuidoostzijde bevinden zich de Kruisweg en het Heilig Bloedpark met Rozenkransweg, respectievelijk van 1952 en 1959, gelegen tussen het oud en het nieuw kerkhof (in gebruik genomen in 1952).

Het zijn openluchtkapelletjes met terracottaplatten door J. Jacobs en L. Van Esbroeck en 16de-eeuwse smeedijzeren kruisen afkomstig van koor en toren van de oude kerk.

De kerk is zeer goed bereikbaar met het openbaar vervoer. De Lijn heeft maar liefst drie haltes vlakbij de kerk ; alle drie genaamd "Hoogstraten Kerk". Oostwaarts zijn er diverse parkings : de ronde parking achter de kerk, de parking aan de aangrenzende kunstacademie

IKO en de parking aan de vlakbij gelegen parochiezaal Pax. De kerk is een 500 meter gelegen van de onder punt 4. Besproken Begijnhofkerk, 350 meter van de kleuter-, lagere- en secundaire school Klein Seminarie en 850 meter van de OCMW en woonzorgcentrum -site "Stede Akkers".

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

---

De Sint-Katharinakerk zal maximaal de huidige bestemming voor de eredienst behouden (A-kerk). De valorisatie door culturele en toeristische activiteiten zal worden voortgezet in nauwe samenwerking met de kerkraad en de diensten van de stad Hoogstraten.

Voor het pastoraal gebruik:

- De kerk is de zondagskerk van de pastorale eenheid waardoor er iedere zondag een eucharistie is om 09.30 uur:
- Verder gaan de volgende vieringen door:
  - Vieringen voor andere kerkelijke hoogdagen
  - Schoolvieringen
  - Begrafenissen
  - Huwelijken
  - Eerste communievieringen en vormselvieringen
- De kerk wordt ook pastoraal gebruikt voor catechese activiteiten en diaconale activiteiten
  - Voorbereiding op vormsel
  - Broederlijk delen, welzijnszorg
  - Bezinningen

Voor het gebruik van de kerk voor valorisatie wordt er maximaal gebruik gemaakt van de verschillende organisatie in Hoogstraten voor:

- Concerten: door de koren (Piuskoor, Vialta) en de muziekschool en andere ad hoc concerten
- Door de organisatie Groenten en Bloemen (Jaarlijks)
- Door de toeristische dienst met rondleidingen
- Door de organisatie van het Heilig Bloed en de Beiaardvrienden
- Lezingen

Verder is de kerk met vrijwilligers bemand om gedurende de periode vanaf Pasen tot eind oktober 4 dagen per week open te zijn.

2.2. Begijnhofkerk in Hoogstraten

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.2.1. Identificatie

Naam : Begijnhofkerk toegewijd aan Sint-Jan Evangelist en Heilige Begga

Geografische ligging :

- Begijnhof 39 , 2320 Hoogstraten
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Antwerpen
- Vicariaat : Kempen
- Pastorale eenheid : Sint-Franciscus
- Parochie: /

a) Cultuurhistorische waarde

Historiek

De oude begijnhofkapel toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw (patrones van het begijnhof) werd opgericht in 1381 ter plaatse van een bestaande bidplaats; ze bevond zich ter hoogte van het schip van de huidige kerk; de aanleg van het voormalig, omringend kerkhof dateert uit dezelfde tijd.

Circa 1640 werd een nieuw koor met twee traveeën van midden- en zijbeuken opgetrokken, wellicht ter vervanging van het aanwezige koor. In 1641 is er sprake van wijding van altaren. In 1672 werd tot een aanzienlijke vergroting beslist; de uitvoering in twee fasen geschiedde van 1679 tot 1682, waarbij de westzijde met een voorlopige gevel werd afgesloten - zie de naad in de zijgevels ter hoogte van het voorlaatste raam- en van 1685 -begin van afbraak van de oude kerk- tot 1687, waarbij de huidige voorgevel tot stand kwam. De leiding van de werken berustte bij Libert Fabri. Voor de eerste bouwfase wordt de vooralsnog niet nader te identificeren broeder Bernardus als bouwmeester vermeld. De wijding door Monsiegnieur van Beughem greep plaats op 10 augustus 1687. De stijlkenmerken van de begijnhofkerken van Hoogstraten en Lier zouden elkaar wederzijds hebben beïnvloed.

In de loop van de 19de eeuw werden herhaalde malen herstellingen aan ramen, dak en voorgevel uitgevoerd. Bij de beschieting in 1944-1945 werd de kerk zwaar beschadigd en in 1949 gerestaureerd. De volledige buitenrestauratie, met inbegrip van de glas-in-loodramen werd in 1998-1999 gerealiseerd door architectenburo Van Boxel, Hectors en Van Laer.

In 2017 werd een beheersplan opgesteld olv architect-ir Elfi Hermans. Het omvat een inventaris van het gebouw met onroerende en roerende goederen, geeft een visie omtrent het beheer voor de komende 20 jaar en de aanpak van de restauratiewerken. In 2018 startte het restauratiedossier van het exterieur. De werken gingen in uitvoering van 2020 tot 2022 voor een bedrag van 762.000,00 euro excl. btw, voor 80% betoelaagd. De klokkenstoel, de vieringtoren en de daken werden grondig gerestaureerd. Het dakgebinte van zijbeuk noord en de houten klokkenstoel dienden integraal vernieuwd te worden. De bakgoten werden vervangen door hanggoten die meer aansluiten bij de historische detaillering en het water buiten de gevels houden. De dakbedekking werd vervangen in natuurleien.

Voor het interieur volgde aansluitend een restauratiedossier op, met 2 premie aanvragen, eind 2022 en begin 2023. Na een aanbesteding, waarbij de firma De Witte uit Stekene werd aangesteld voor de globale interieurrestauratie en de firma Elotec uit Hoogstraten voor de elektriciteit, startten de werken in 2024. De interieurrestauratie omvatte de volledige restauratie van het interieur, met inbegrip van de onroerende en roerende objecten in het interieur en de vernieuwing van de elektrische installatie, de verlichting, de branddetectie en de geluidsinstallatie.

Beschrijving kerk

Vrijstaande georiënteerde barokkerk, deels van circa 1640, deels van 1679-1687. De plattegrond ontvouwt een driebeukige zaalkerk met basilicale opstand, schip van vijf traveeën, koor van één rechte travee en driedelige, afgeronde sluiting; halfronde noordelijke traptoren tussen koor en middenbeuk. Sacristie en berging rechts en links van het koor.

Baksteenbouw met gebruik van zandsteen en arduin voor constructieve onderdelen; middenbeuk en koor onder afgewolfd zadeldak, zijbeuken onder lessenaarsdak en dakkapellen (leien); tweeledige, zeszijdige dakruiter met opengewerkte lantaarns onder helm en ingesnoerde spits.

Barokke voorgevel van drie traveeën en drie geledingen; verhoogde halsgevel geflankeerd door vleugelstukken met in- en uitgezwakte top en bekronend driezijdig fronton, kruis en siervazen op de hoeken. Horizontale gevelgeleding door middel van gekorniste lijsten, verticale door middel van respectievelijk Dorische en Ionische pilasters. Rondboogdeur in monumentale arduinen omlijsting door J. Stillman, meestersteenkapper uit Henegouwen zie het steenmerk, opgevat als entablement op geblokte Dorische halfzuilen; bekronende, uitbundig omlijste rondboognis met vuurpotten en fronton, waarin eind 15de eeuw houten beeld van Moeder Gods met Kind. Houten vleugel deur waarboven uitgesneden bord met engelenkopjes en chronogram "eXtrVItVr DoMUs eXCeLsI (1687)". Flankerende, omlijste rondboognissen met witgeschilderde beelden van de Heilige Petrus en Heilige Joanna van Valois, van 1860; bekronende omlijste cartouches met opschriften: "Mijn huis is een huis des gebeds", Math. 21, 13 en "Wie vraagt zal verkrijgen", Math. 7, 8. Tweede bouwlaag met groot segmentboogvenster. Met gemetseld kruis verlevendigde top met ellipsvormige oculus.

Zij-, achter- en koorgevels met in pleisterwerk uitgevoerde speklagen en omlijste steigergaten, per travee geritmeerd door versneden steunberen; tegen de gevels geplaatste ijzeren kruisen en grafstenen uit het vierde kwart van de 18de eeuw, het derde kwart van de 19de eeuw en het eerste kwart van de 20ste eeuw. Segmentboogvensters in omlopende bepleisterde omlijsting met neuten, oren en waterlijst. Korfbogige sacristiedeur onder afdak.

Tegen koorgevel geplaatste calvarieberg met breukstenen rotsformatie en crucifix in entablement met beschilderde Ionische zuilen, kroonlijst met opschrift "Jesus Nazarenus Rex Judaeorum" en driezijdig fronton.

Interieur kerk

Bepleisterd, witgeschilderd interieur met tweeledige opstand; met zandstenen booglijsten gemarkeerde rondboogarcades op in 1898 gedecapeerde, Dorische zuilen van witte natuursteen met rood ingeschilderd voegwerk; overwelling van schip en koor met kruisribgewelven met zandstenen ribben, gescheiden door gordelbogen met casettendecoratie, steunend op uitgelengde consoles met witstenen kapiteel en voluut (middenbeuk) of halfpilasters (zijbeuken); koorapsis met gelijkaardig straalgewelf. Segmentboogvensters in omlopende bepleisterde omlijsting met sleutel, oren en neuten, onder zandstenen booglijst. Aan weerszijden van koor, rondboogdeuren in bepleisterde omlijsting met voluten en fronton; eikenhouten paneeldeuren met gesculpteerde vegetale

motieven en engelenkopjes. Vloeren van zwarte en witte marmer, waarin verschillende 17de-, 18de- en 19de-eeuwse grafzerken voorkomen.

Mobilair

Schilderijen op doek: vier blindnissen in koor met voorstelling van ten westen kerkvaders door J. Van Reesbroeck, circa 1700. Onze-Lieve-Vrouw de la Salette door B. Cloet, 1853. Geschilderde 19de-eeuwse kruiswegstaties.

Beeldhouwwerk: Onze-Lieve-Vrouw, geschilderd hout, 15de eeuw; houten crucifix, 16de eeuw; witgeschilderde houten beelden van de Heilige Begga, Heilige Johannes Evangelist, 17de eeuw, Christus Zaligmaker, 18de eeuw en Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen, eerste helft 19de eeuw; terracottabeeld van Heilige Liborius, 18de eeuw, gepolychromeerd door A. Hoevenaers in 1927; verschillende gepolychromeerde houten beelden, 19de- en 20ste eeuw. Enkele 18de-eeuwse reliekhouders.

Glasramen: vier ramen in koor door Joannes Loos, 1681, in 1843 gerestaureerd door J.F. Pluys. Groot raam in voorgevel, 1871. Zes ramen in zijbeuken door G. Ladon, 1908. Vier in idem, 1912. Lichtbeuk met losange-ramen. Restauratie na de Tweede Wereldoorlog door Fr. Crickx.

Barok meubilair. Hoofdaltaar: portiekaltaar van gemarmerd hout door Jan Claudius De Cock, 1717, met bekronende beeldengroep van Heilige Drievuldigheid, witgeschilderde houten beelden van Heilige Jozef en Heilige Anna op zijportieken, predella met vier evangelisten; altaarstuk op doek voorstellend Het Laatste Avondmaal door Peter Sperwer, 1717. Zijaltaren: portiekaltaren van gemarmerd hout, respectievelijk toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw, met Onze-Lieve-Vrouwebeeld met Kind en bekroning met zinnebeeldige harten van Jezus en Maria door L. De Vriendt, 1877 (ten noorden) en Heilige Catharina van Alexandrië, met in nis verzilverd houten beeld van Heilige Catharina en altaarstuk voorstellend de Heilige Maagden in aanbidding voor de Heilige Drievuldigheid door L. Maes, circa 1685 (ten zuiden). Eikenhouten communiebank, uit de tweede helft van de 17de eeuw, waarvan middelste deel als front voor altaar pro populo fungeert.

Preekstoel door Theodoor Verhaegen, eerste kwart van de 18de eeuw. Houten biechtstoelen, uit de tweede helft van de 17de eeuw in de noordelijke zijbeuk, uit de 19de eeuw met hermbeschilderingen uit de tweede helft van de 17de eeuw en kroonstuk uit de tweede helft van de 18de eeuw in de zuidelijke zijbeuk.

Doksaal met houten orgelkast in Lodewijk XVI-stijl door Alexander Nuten, 1770; orgel van J.J. Delhaye, 1833, met beperkt hergebruik van vorig orgel door J.R. Tits, 1776-1780.

(bron : Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Begijnhofkerk toegewijd aan Sint-Jan Evangelist en Heilige Begga [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46559> geraadpleegd op 28 februari 2025 aangevuld met paragraaf van Jan Matthyssen over recent uitgevoerde werken).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

De kerk is 40m op 20m. het schip zonder koor is circa 500m² (inclusief zijbeuken). De bruikbare ruimte voor het publiek bij een concert is circa 250m².

Voorzieningen

Sanitair	Geen sanitair in de kerk aanwezig
Verwarming	
Verlichting	Recent vernieuwd
Keukenvoorzieningen	geen
Audiosysteem	Recent vernieuwd
Beeldscherm(en)	Nee
Rolstoeltoegankelijkheid	Wordt in 2025 aangepast
Diefstal- en brandbeveiliging	Aanwezig
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	Nee

Bouwfysische toestand

Het recentste rapport van Monumentenwacht dateert van 3 mei 2023 en is achterhaald door de grote restauratiewerken van 2024.

GEHELE OBJECT

toestand		goed
onderhoud		matig
risico op gevolgschade		weinig
toegankelijkheid		goed

toelichting De houdbaarheid van een restauratie wordt bepaald door onderhoud.
De keuze voor hanggoten, wat historisch een correcte keuze is, vermindert de toegankelijkheid van het gebouw.
Er ligt nog steeds een duif op de gewelven van de hoofdbeuk.

DAK

toestand		goed
onderhoud		uitstekend
risico op gevolgschade		geen

toelichting Verschillende herstellingen werden uitgevoerd:
- de leien werden hersteld;
- de aansluitingen aan de topgevel en de daklantaarn werden opgekit;
- de aansluiting van het luik werd hersteld.
De topbekroningen werden niet in detail geïnspecteerd in 2023, maar op de foto's uit 2022 is duidelijk roest zichtbaar.

AFWERKING EN INRICHTING

toestand		redelijk
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		aanzienlijk

toelichting Door vochtinslag komt het pleisterwerk los.

TECHNISCHE INSTALLATIE

toestand		redelijk
onderhoud		goed
risico op gevolgschade		weinig

toelichting Laat de elektrische installatie nakijken.
Klokkenstoel:
De doorvoerblokjes werden afgekit in aansluiting met de loden vloer en het geleidingsblokje werd opnieuw verschroefd.
Het ingerotte doorvoerblokje werd niet vervangen.

SITE EN OMGEVING

toestand		goed
onderhoud		goed
risico op gevolgschade		weinig

DAKWATERAFVOER

toestand		redelijk
onderhoud		matig
risico op gevolgschade		weinig

toelichting De goten zijn in orde.
De goten werden geruimd van bouwafval door Renotec, maar onderhoud werd niet uitgevoerd.
De onderste delen van de afvoeren werden gestolen. De technische dienst is hiervan op de hoogte.

KAPCONSTRUCTIE EN ZOLDER

toestand		uitstekend
onderhoud		goed
risico op gevolgschade		geen

toelichting Enkele delen werden minder hersteld.
De haaklas werd bijkomend verankerd.

DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING

toestand		goed
onderhoud		goed
risico op gevolgschade		weinig

toelichting De koperen afdekking op de waterlijst moet op korte termijn hersteld worden.
De ijzeren balustrade van dakruiter [1] vertoont roest.

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING

toestand		redelijk
onderhoud		matig
risico op gevolgschade		aanzienlijk

toelichting Nog langer wachten met schilderwerken leidt tot groter verlies en hogere kosten.
De scharnieren van de dakkapellen vertonen roest op de niet bewegende delen, wat kan duiden op onvoldoende uitgevoerd schilderwerk. Op termijn gaan deze scharnieren moeilijk lopen. Smeer de lopende delen om te vermijden dat ze vastroesten.

Financiële gegevens

- De kerkfabriek heeft in de periode 2023-2025 een volledige interieurrestauratie gedaan met eigen middelen, zonder een beroep te doen op middelen van de Stad, waardoor er geen grote investeringen worden voorzien.
- Exploitatieresultaat van de kerkfabriek

2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
202.178,52	256.630,52	325.956,17	371.916,11	441.179,36	454.365,02	200.093,68
						(budget)

2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is beeldbepalend voor het begijnhof dat beschermd is als monument en als (wereld)erfgoed. Het begijnhof van Hoogstraten ligt in het midden van het centrum en is met haar witte omringde muren en 36 kleine witte huisjes beeld bepalend.

Het Conventshuis huisvest het Stedelijk Museum met een permanente collectie en wisselende tentoonstellingen.

De kerk is zeer goed bereikbaar met het openbaar vervoer. De Lijn heeft een halte op 100 meter van de ingang van het Begijnhof ; genaamd “Hoogstraten Begijnhof”.

De auto wordt geweerd op de site van het Begijnhof. Op de hoofdweg(De Vrijheid) kan er langs de twee zijden van de weg geparkeerd worden tussen de typische lindebomen.

De kerk is een 500 meter gelegen van de onder punt 3. besproken Sint-Katharinakerk, 850 meter van de kleuter-, lagere- en secundaire school Klein Seminarie en 1350 meter van de OCMW en woonzorgcentrum -site “Stede Akkers”.

Vandaag is een uitbreiding van de kerk niet aan de orde. Ruimtelijk zijn hiervoor ook quasi geen mogelijkheden.

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

---

Er zijn geen uitbreidingsmogelijkheden aan de begijnhofkerk. Ze is gelegen op UNESCO-werelderfgoed en is een beschermd monument.

Aan de noordzijde is een klein kerkhof van begijnen.

De optie kan wel overwogen worden om de pastorie van het begijnhof mee te integreren in een nevenfunctie zoals een onthaal bij een concert.

In de kerk is geen toilet aanwezig en ook niet de nodige ruimte om dit te voorzien. In het verleden is dit opgelost door gebruik te maken van de toiletten van begijnhof 40 (gemeenschapshuis vzw Convent).

De sacristie is zeer klein en kan nauwelijks gebruikt worden als garderobe bij concerten. In het verleden werd het Stedelijk Museum als ontvangstruimte voor zowel muzikanten als

concertgangers gebruikt bij concerten. Een tweede technische ruimte biedt ook niet de nodige ruimte.

De begijnhofkerk heeft een middenbeuk en twee zijbeuken, maar geen afsluitbare zijkapellen. Binnen de kerk zijn dan ook geen afsluitbare ruimtes. Enkel het kleine portaal is afgesloten.

We kunnen concluderen dat de architecturale mogelijkheden van de begijnhofkerk zeer beperkt zijn, maar door gebruik van bijvoorbeeld de pastorij, begijnhof 40 en/of het Stedelijk Museum er wel meer mogelijkheden zijn voor het uitoefenen van nevenfuncties.

De begijnhofkerk zal maximaal de huidige bestemming voor de eredienst behouden (A-kerk). De kerk is een kapelanie van de parochie Hoogstraten en de pastorale functie situeert zich vooral op het vlak van: weekvieringen, huwelijken, begrafenissen en andere speciale vieringen.

Ook hier zal de kerkraad zich verder maximaal inzetten voor valorisatie van de kerk voor niet religieuze activiteiten in de toekomst, voornamelijk concerten en lezingen.

2.3. Sint-Jan Baptistkerk in Wortel

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.3.1. Identificatie

Naam: Sint-Jan Baptistkerk

Geografische ligging

- Klinketstraat, 2323 Wortel
- Provincie: Antwerpen

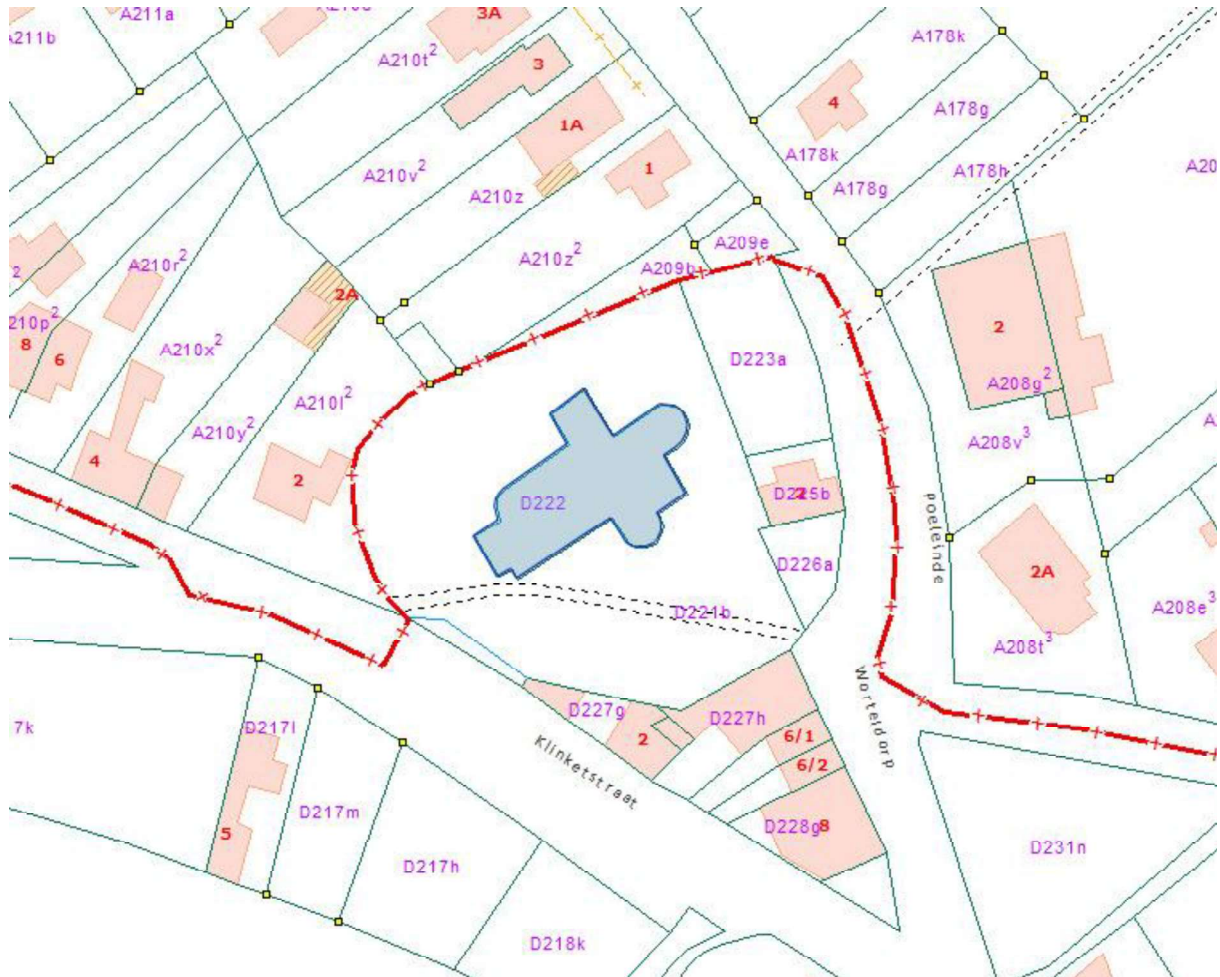
Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Antwerpen
- Vicariaat : Kempen
- Pastorale eenheid : Sint-Franciscus
- Parochie: Hoogstraten

Eigenaar : stad Hoogstraten

D 222: Stad Hoogstraten

D 221b: Stad Hoogstraten

Beschermingsstatus :

- is aangeduid als beschermd monument Parochiekerk Sint-Jan Baptist. Deze bescherming is geldig sinds 03-06-1950.
- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Parochiekerk Sint-Jan Baptist met kerkhof. Deze vaststelling is geldig sinds 29-03-2019.
- is aangeduid als beschermd cultuurhistorisch landschap Parochiekerk Sint-Jan Baptist met kerkhof. Deze bescherming is geldig sinds 03-06-1950.
- is gerelateerd aan beschermd cultuurhistorisch landschap Parochiekerk Sint-Jan Baptist: omgeving. Deze bescherming is geldig sinds 07-07-1975.

a) Cultuurhistorische waarde

Op een verhevenheid gelegen vrijstaande kerk met omringend kerkhof, omsloten door een kerkhofmuur en haag, vóór de toren vijf oude linden; perceel begrensd door de Klinketstraat ten westen en Poeleinde ten oosten.

Historiek

Wortel maakte deel uit van Furgelarus (Vorsel), een niet afgelijnd grondgebied dat vóór 726 aan de geloofsverkondiger Willibrordus zou geschonken zijn die het in 726 overdroeg aan de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Antwerpen (zie gemeente-inleiding). Over deze beginperiode is weinig gekend, maar een eerste kerkje wordt gesitueerd in de tijd toen de lokale bevolking door de volgelingen van Willibrordus gekerstend was en de zendeling als een heilige werd vereerd. In 1155 bestond te Wortel een kerkje of (vierde)kapel; in dat jaar droeg de bisschop van Kamerijk het patronaats- en tiendrecht opnieuw over aan het kapittel van de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Antwerpen dat mogelijk uit zijn tienden van Vorsel had bijgedragen tot de opbouw ervan; ook de Sint-Michielsabdij bezat reeds sinds 1148 tienden en goederen te Wortel. Buiten bewaarde cijnsboeken (1351), de stichting van enkele kapelanieën in de tweede helft van de 14de eeuw - eerste helft van de 15de eeuw en het "moerklokje" van 1421 is over deze vroegere kerk -met vermoedelijk drie altaren- weinig gekend.

De bouw van de huidige gotische kerk werd begonnen circa 1425; de toren was voltooid in 1429; vermoedelijk gebeurde dit met de milde steun van Jan IV van Kuik (1380-1442) voor wie de massieve toren wellicht ook diende tot schuilplaats en verdediging van zijn nabijgelegen kasteel; na de afbraak van het primitieve kerkje in 1460-1461 volgde ook de opbouw van een nieuw bedehuis; wanneer het volledige kerkgebouw beëindigd werd is tot nog toe onduidelijk (1530?).

Eind 16de eeuw, een periode van oorlog, plunderingen en pest (brand in 1583?), werd voor het gering aantal inwoners enkel het koor hersteld tot noodkapel. Ten tijde van de gevechten tussen Maurits van Nassau en de Spaanse troepen (1603) heeft de omgeving vermoedelijk ook zware schade geleden, zie de pentekening door P. Le Poivre (1603) met gezicht op het kasteel van Hoogstraten en omgeving waarop de kerk van Wortel afgebeeld staat als schrans, ook de in de noordwestelijke torenmuur bewaarde kanonskogel wordt in verband gebracht met deze periode.

Tijdens het Twaalfjarig Bestand (1609-1621), wanneer de nodige financiële middelen terug voorhanden waren, werd vermoedelijk de heropbouw van de kerk voltooid en kreeg het koor een bedekking met schaliën. In het tweede en vierde kwart van de 17de eeuw herstellingswerken aan de toren. In 1718 werd het kerkgewelf (na een brand?) hersteld, het opschrift met chronogram op de scheiboog van de viering "DeUs paCIs sIt VobIsCUM" verwijst hiernaar; in 1733 aanleg van een nieuwe vloer; door toedoen van pastoor Collins (1760-1780) bekwam de kerk circa 1765 een relikwie van Sint-Jan Baptist; in 1776 werd de kerk gewit.

Volgens de opzoekingen van J. Lauwerys werd onder pastoor J.J. van Divelt (1781-1816) een nieuwe sacristie (ten zuiden) gebouwd; deze sacristie werd op haar beurt, vermoedelijk circa 1884, vervangen door de huidige.

In het vierde kwart van de 18de eeuw - 19de eeuw - eerste kwart van de 20ste eeuw herstellings- en onderhoudswerken onder meer aan de toren en de daken, het interieur (witten); in 1912-1913 de bouw van een tweede sacristie in de noordelijke kooroksel naar ontwerp van J. Taeymans, het ontwerp dateert van 27/10/1911. In 1934-1936 onder leiding van S. Leurs exterieur en interieur gerestaureerd naar pre-neogotische fase.

Zware oorlogsschade in 1944; in de periode 1968-1972 een tweede grondige restauratie onder leiding van provinciaal architect N. Van de Velde.

Beschrijving kerk

Gebouw in sobere gotische stijl, voornamelijk opklimmend tot het tweede kwart van de 15de eeuw en het vierde kwart van de 15de eeuw - eerste kwart van de 16de eeuw. Behoort tot de typische "Kempische gotiek" uit de 15de eeuw - eerste kwart 16de eeuw.

Georiënteerde kruiskerk met pseudo-basilicale aanleg en westtoren. Kort driebeukig schip van drie traveeën; transept van twee traveeën, ten zuiden uitgewerkt als een aparte kapel met driezijdige sluiting; koor van drie rechte traveeën met driezijdige sluiting, sacristie aan zuidzijde, berging (voormalige sacristie) aan noordzijde; aan zuidelijke torenmuur palende doopkapel met zijportaal. Leien zadel- en lessenaarsdaken met dakkapellen en ijzeren kruisen als topversiering, op de scheiding van koor en schip een aandak.

Sobere baksteenbouw met summiere verwerking van natuursteen voor de hoekblokken van de bovenste torengeliding, de afzaten van het koor en van de steunberen, de muurgeding en deuromlijsting van de doopkapel, de lekdrempels, lateien, kraag- en hoekstenen van sacristie en berging.

Stoere vierkante vroeggotische toren met drie geledingen onder ingesnoerd tentdak, gestut door versneden steunberen, aan de noordzijde met aanleunende ronde traptoren. Eerste geleding: korfbogige vleugel deur met briefpaneeldecoratie en smeedijzeren beslag, samen met beeldennis gevat in een spitsbogig spaarveld; oculus met glas in lood in geprofileerde bakstenen omlijsting. Tweede geleding met schietgaten. Derde geleding verankerd, met gekoppelde spitsbogige galmgaten en eindigend op steiger gaten onder geprofileerde bakstenen daklijst.

Gevels van zijbeuken en koor geritmeerd door versneden steunberen alternerend met spitsboogvensters; de in de noordelijke zijbeuk dichtgemetselde korfbogige muuropening verwijst vermoedelijk naar een voormalige ingang; bronnen spreken over een latere verhoging van de zijbeuken waardoor de gevels van de middenbeuk aan de buitenzijde tot enkele baksteenlagen gereduceerd zijn. Noordelijk transept met verankerde puntgevel met aandak en vlechtingen; zuidelijk transept met driezijdige sluiting waarin gekleurde glas-in-loodvensters; geprofileerde en getande bakstenen daklijsten.

Spitsboogvensters in geprofileerde bakstenen omlijsting met afgeschuinde lekdrempel; in zijbeuken, koor (één travee) en noordelijke transept vensters met bakstenen Y-vormige tracering, in koorsluiting zandstenen maaswerk met driepas(bogen).

De huidige doopkapel gaat terug op een volume uit de ontstaansfase van de kerk; het huidige voorkomen met een zandstenen gevelgeleding van pilasters onder een afgewolfd dakje valt wellicht later te dateren.

Interieur kerk

Beplesierd en beschilderd barok interieur. In schip spitse scheibogen op zuilen met octogonale sokkel; ter hoogte van de viering twee bundelpijlers met polygonale sokkel; op de scheiding van middenbeuk en zijbeuken met respectievelijk koor en transept tevens spitse scheibogen. Tongewelf in de middenbeuk, halve tongewelven in de zijbeuken, vlak plafond in koor. Classicistisch stucwerk uit het eerste kwart van de 18de eeuw: in schip en zijbeuken gewelfribben met een centraal cirkelmotief, gescheiden door gordelbogen uitgewerkt met panelen en eindigend op een gekorniste lijst met, in de middenbeuk, decoratief uitgelengde consoles; in koor eenvoudig stucplafond van lijstwerk met cirkelmotieven, tevens bepleisterde moerbalken. Blinde koorvensters in twee eerste rechte traveeën en in sluiting.

Binnenportaal met fraai houtsnijwerk, zie vleugel deur en zijvensters met paneel- en lijstwerk en balusters, tweede kwart 19de eeuw; houten orgeltribune op vier pijlers met balustrade waarin een driezijdige uitsprong. Zwarte en witte marmeren vloer (tweede kwart 18de eeuw?).

Mobilair

Schilderijen: Prediking van Sint-Jan Baptist, tweede helft 17de eeuw, door P. Ykens; Tenhemelopneming van Maria, tweede helft 17de eeuw; Sint-Joris bevecht de draak, tweede helft 17de eeuw; Anna leert Maria lezen, 18de eeuw; Jezus aan het kruis met Maria Magdalena, 18de eeuw.

Beeldhouwwerk: paus Heilige Cornelius, tweede helft 15de eeuw, en buste van de Heilige Willibrordus (?), vierde kwart 15de eeuw - eerste kwart 16de eeuw, gepolychromeerd hout; Christus op de koude steen, 16de eeuw (gerestaureerd in 1972), eik; (draag)engel, tweede helft 17de eeuw, eik, afkomstig van voormalige preekstoel; kruisweg, 1869, door M. Heylen (Herentals), overschilderd; flankerende of bekronende beelden van altaren (Heilige Elisabeth, Onze-Lieve-Vrouw met kind, Heilige Joris te paard,...), witgeschilderd hout, vierde kwart 17de eeuw - eerste kwart 18de eeuw; reliëktombe met buste van Sint-Jan Baptist, midden 18de eeuw, met ex-voto's, 19de eeuw, geschilderd hout; Sint-Jan Baptist, 1937, door Karel Seuntjes (exterieur, boven portaal).

Meubilair: drie portiekaltaren: barok hoofdaltaar, toegewijd aan Sint-Jan Baptist, tweede helft 17de eeuw, hout, diverse polychromielagen, mogelijk in de tweede helft van de 18de eeuw gemarmerd en verguld door P. Lacosta; (hoofd)altaartafel met voorstelling van Lam gods, 18de eeuw (?), gemarmerd en beschilderd hout; barok zijaltaar in noordwestelijk transept, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw, tweede helft 17de eeuw met latere verbouwingen, hout, mogelijk in de tweede helft van de 18de eeuw gemarmerd en verguld door P. Lacosta; rococo zijaltaar in zuidoostelijk transept, toegewijd aan Sint-Joris, vierde

kwart 18de eeuw met latere verbouwingen, hout, in 177(8?) gemarmerd en verguld door P. Lacosta, gesigneerd en gedateerd op linker zuil; koorbanken, eik, 1654; niskast in omlijsting met festoenen en bekroond met Mariamonogram, tegen een als draperie uitgewerkte achtergrond (noordelijk transept), niskast in omlijsting bekroond met Lam Gods tegen een als draperie uitgewerkte achtergrond (zuidelijk transept), eerste helft 18de eeuw, gemarmerd en verguld hout; doopvont, 17de eeuw, arduin en koper (deksel); in spitsboognis geplaatst orgel, tweede kwart 19de eeuw, door T. Smet en J.P. de Bruyn, latere verbouwingen; deuren sacristie en berging, eik, circa 1760; eiken sacristiewandkast, circa 1788.

Varia: in het zuidoostelijk transept drie glasramen, 1935, door Jan Huet (Wortel), na beschadiging in 1944 door kunstenaar zelf gerestaureerd in 1973; in vloer oude grafzerken uit voornamelijk de 17de en de 18de eeuw; het "moerklokje", 1421; de "hertogenklok", 1525, versierd met de wapens van A. de Lalaing en E. Van Culemborg; klokje van de voormalige pastorie, 1672 (koor); de "tiendenklok", 1726, door A. Julien; de "Mariaklok", 1972, door J. Sergeys.

(bron : Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Parochiekerk Sint-Jan Baptist met kerkhof [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46747> geraadpleegd op 28 februari 2025).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Oppervlakte

Alhoewel de architecturale mogelijkheden beperkt zijn, kunnen mits kleine investeringen er verbeteringen worden aangebracht die de bruikbaarheid van het gebouw voor de eredienst zowel als voor valorisatie kunnen verbeteren. De sanitaire ruimte naast de zijdeur is voldoende groot voor uitbouw tot een goede sanitaire ruimte.

Het portaal aan de hoofdingang is voldoende groot om naast de huidige functie als entree, devotieruimte ook een eenvoudige vestiaire in te richten.

Boven het portaal is een opslagruimte die op dit moment niet effectief gebruikt wordt en die mogelijkheden biedt om anders te worden ingericht.

Daarnaast is het mogelijk om bij verder krimpand kerkbezoek de rechterkruisbeuk als kapel af te scheiden voor kleinere vieringen.

Al deze mogelijkheden moeten worden onderzocht en indien mogelijk ingepast in het bovenvermelde investeringsdossier. De andere ruimten in het gebouw zijn rechts van het koor de sacristie en links ervan een gelijkwaardige ruimte die als technische ruimte is ingericht.

Voorzieningen

Sanitair	Twee toiletten aan de zij-ingang
Verwarming	Gasverwarming (verouderd) wel gekeurd
Verlichting	Verouderde en niet voldoende verlichting
Keukenvoorzieningen	Geen
Audiosysteem	De audio-installatie is in 2024 vernieuwd en werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	Geen
Rolstoeltoegankelijkheid	Beide ingangen zijn rolstoel toegankelijk
Diefstal- en brandbeveiliging	Verisure alarm
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	Nee

Bouwfysische toestand

Er is geen recent verslag van de Monumentenwacht voor deze kerk wat betreft het exterieur. Deze inspectie is gepland voor april 2025.

Op 10 oktober 2024 voerde men wel een inspectie uit van het interieur.

GEHELE OBJECT

toestand		matig
onderhoud		matig

toelichting

Er is op heel wat plaatsen schade door infiltrerend vocht. Naar verluidt regent het op verschillende plaatsen binnen waardoor de vloeren en de wanden vaak vochtig staan, de schade is dan ook alom tegenwoordig. Om verdere schade aan het interieur te voorkomen is het noodzakelijk om zo snel mogelijk de herstellingen aan de bouwschil te laten uitvoeren!
Gezien de kerk wekelijks door vrijwilligers onderhouden wordt, zullen er heel wat tips in het rapport toegevoegd worden voor een correct onderhoud van de verschillende interieurelementen.

risico op gevolgschade

klimaat beperkt

toelichting

Op de inspectiedag is de temperatuur (T) en de relatieve vochtigheid (RV) vastgelegd door middel van een puntmeting. De T bedroeg 17°C en de RV 74%.
De streefwaarden vastgelegd door Monumentenwacht zijn voor de T best tussen de 5°C en 18°C en de RV boven de 30% en onder de 70%. Belangrijk bij een binnenklimaat van een gebouw met waardevolle interieurelementen is dat het klimaat niet te veel schommelingen vertoont (maximaal 10% RV verschil/dag).
Voornamelijk de RV moet best zo constant mogelijk gehouden worden. De RV in de kerk ligt momenteel te hoog.
In het interieur is behalve de grote schade door vochtinfiltratie (lekken en opstijgend grondvocht) relatief weinig klimaatgerelateerde schade zichtbaar aan de objecten, zoals oppervlakteschimmels of geloste lijmnaden.

biologische aantasting beperkt

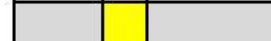
toelichting

De meeste insectensoorten houden van een hoge relatieve vochtigheid en een hoog vochtgehalte in hun voedingsbron. Bij hogere RV neemt ook het vochtgehalte in organische materialen toe en kan er schimmelontwikkeling optreden, wat uiterst aantrekkelijk is voor diverse insectensoorten. Er zijn dan ook in het interieur veel objecten aangetast door de kleine houtworm, maar het gaat in de meeste gevallen om oude aantastingen. Een eenmalige visuele controle is echter niet voldoende om hier uitsluitel over te geven. Het is dan ook aangeraden om verdachte zones op te volgen. Bij twee kerkstoelen in het schip gaat het vermoedelijk wel om actieve aantasting, zet deze in quarantaine of verwijder ze permanent uit de kerk.

diefstal en vandalisme weinig

toelichting

De kerk is enkel toegankelijk tijdens de diensten.

brand beperkt

toelichting

Op verschillende plaatsen in de kerk staan gekeurde poederblussers. Monumentenwacht raadt echter schuimblussers aan voor het blussen van historisch waardevol erfgoed. Poederblussers kunnen residu's achterlaten en zo schade veroorzaken.
De elektriciteit is niet volledig conform de wetgeving en moet dringend aangepakt worden om brand te vermijden.

Disclaimer:

Het door Monumentenwacht ingeschatte risico op schade bij brand kan niet beschouwd worden als een volledig brandbeveiligingsadvies. De eigenaar/beheerder is zelf verantwoordelijk voor de beslissingen die hij neemt met betrekking tot brandveiligheid en het nemen van brandbeveiligingsmaatregelen. Neem hiervoor contact op met de brandweer en een professioneel brandbeveiligingsadviseur.

brand

toelichting

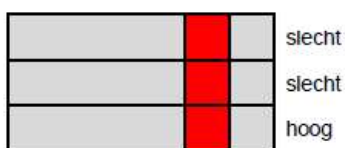
Op verschillende plaatsen in de kerk staan gekeurde poederblussers. Monumentenwacht raadt echter schuimblussers aan voor het blussen van historisch waardevol erfgoed. Poederblussers kunnen residu's achterlaten en zo schade veroorzaken. De elektriciteit is niet volledig conform de wetgeving en moet dringend aangepakt worden om brand te vermijden.

Disclaimer:

Het door Monumentenwacht ingeschatte risico op schade bij brand kan niet beschouwd worden als een volledig brandbeveiligingsadvies. De eigenaar/beheerder is zelf verantwoordelijk voor de beslissingen die hij neemt met betrekking tot brandveiligheid en het nemen van brandbeveiligingsmaatregelen. Neem hiervoor contact op met de brandweer en een professioneel brandbeveiligingsadviseur.

INTERIEURAFWERKING

toestand

onderhoud

slecht

risico op gevolgschade

hoog

toelichting

De wand- en gewelfafwerking komt op meerdere plaatsen los door infiltrerend vocht. Zo is in april nog een groot deel van de bepleistering in de zuidwestelijke hoek naar beneden gevallen. De buitenschil moet dringend aangepakt worden om verdere schade aan het interieur te vermijden.

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING

toestand

onderhoud

goed

risico op gevolgschade

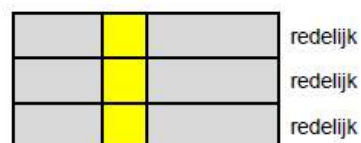
weinig

toelichting

Het schrijnwerk is in goede staat. Ook de beglazing is stabiel. Er is geen voorzetbeglazing aangebracht, dit zou kunnen helpen om de stookkosten te verminderen.

MEUBILAIR

toestand

onderhoud

redelijk

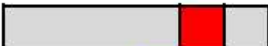

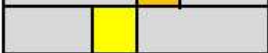
risico op gevolgschade

redelijk

toelichting

Het meubilair is stabiel, let op met het verschuiven en verplaatsen van origineel en waardevol erfgoed zodat geen dissociatie optreedt of stukken verloren gaan. De zijaltaren zijn in het verleden deels gedemonteerd op een onrespectvolle manier. De gedemonteerde delen liggen achter de altaren. De afwerklaag op de altaren stuwt op waardoor er verlies aan origineel materiaal is.

SCHILDERIJEN

toestand		slecht
onderhoud		matig
risico op gevolgschade		redelijk

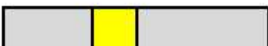

toelichting De schilderijen zijn in slechte staat. De opspanning van de doeken voldoet niet meer en in de doeken zitten scheuren en lacunes. De verflaag schilfert af met soms lacunes tot op het grondweefsel. Dat het risico op vervolgschade is eerder beperkt, gezien de staat van de schilderijen over lange periode weinig gewijzigd is.

SCULPTUUR

toestand		goed
onderhoud		goed
risico op gevolgschade		weinig

toelichting De beelden zijn in relatief goede staat. Enkel de beelden in de reliekenkasten vertonen schade en dienen op termijn gerestaureerd te worden.

LOSSE OBJECTEN

toestand		redelijk
onderhoud		matig
risico op gevolgschade		aanzienlijk

toelichting De metalen objecten zijn structureel stabiel maar zijn bijna allemaal bevuild door kaarsvetpatten of olie. Dit veroorzaakt op termijn groene corrosie wat op lange termijn kan leiden tot scheuren en lacunes in het metaal.

Financiële gegevens

Voor de restauratie van het interieur van de kerk heeft de stad als raming in 2018 een bedrag van 880.000 euro en in 2019 een bedrag van 880.000 euro voorzien. Destijds gingen men dus uit van een restauratiedossier van 1.760.000 euro. Dit zal ondertussen een veelvoud zijn.

Er werd een aanvraag voor subsidies ingediend en deze werd ontvankelijk verklaard. De uitvoering zal dus afhangen van het verdere verloop van het subsidiedossier.

Indien de restauratiepremie wordt toegekend, kan er overgegaan worden tot actualisatie en uitvoering van het dossier.

Gelet op de overdracht van de kerk naar de Roemeens-orthodoxe gemeenschap zijn er geen initiatieven genomen voor investeringen.

- Exploitatieresultaat kerkfabriek

2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
63.760,30	70.307,06	79.275,60	90.007,57	92.244,54	30.198,77	55.969,38 <i>(budget)</i>

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Op een verhevenheid gelegen vrijstaande kerk met omringend kerkhof, omsloten door een kerkhofmuur en haag, vóór de toren vijf oude linden; perceel begrensd door de Klinketstraat ten westen en Poeleinde ten oosten. We verwijzen naar de beschermstatus “met kerkhof” en “als cultuurhistorisch landschap”. Vooral als men van Hoogstraten komende Wortel binnen rijdt, is de kerk dorpszicht-bepalend.

De kerk is zeer goed bereikbaar met het openbaar vervoer. De kerk ligt pal tussen twee haltes van De Lijn, namelijk “Wortel Klinketstraat” en “Worteldorp”.

Aan de achterzijde (Poeleinde) zijn er diverse parkings : de parking achter de kerk, de parking aan de overzijde van de kerk gelegen parochiezaal Trefpunt en nog steeds op wandelafstand de dorpsparking tussen Poeleinde en Worteldorp.

Vandaag is een uitbreiding van de kerk niet aan de orde.

2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

---

Sinds 01 september 2024 is de kerk niet meer gebruikt voor de Rooms-katholieke eredienst en wordt de kerk enkel gebruikt door de Roemeens-orthodoxe gemeenschap. Het traject voor de samenvoeging van de parochies Wortel, Minderhout en Hoogstraten wordt in 2025 afgerond waarbij de katholieke geloofsgemeenschap van Wortel deel uitmaakt van de Sint-Katharinaparochie. De onttrekking van de kerk uit de eredienst en de overdracht naar de Roemeens-orthodoxe parochiegemeenschap wordt voltooid van zodra deze parochie officieel erkend is door de Vlaamse regering. De aanvraag is lopende met positief advies door de gemeente.

De Roemeens-orthodoxe gemeenschap gebruikt de kerk intensief voor vieringen, catechesewerking, ontmoetingen. De vieringen worden zeer goed bezocht en valorisatie-initiatieven worden door deze gemeenschap zelf ontwikkeld.

2.4. Sint-Clemenskerk in Minderhout

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.4.1. Identificatie

Naam : Sint-Clemenskerk

Geografische ligging :

- Minderhoutdorp 27, 2322 Minderhout
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur :

- Bisdom: Antwerpen
- Vicariaat : Kempen
- Pastorale eenheid : Sint-Franciscus
- Parochie: Hoogstraten

Eigenaar :

Stad Hoogstraten

B 165: Stad Hoogstraten

B 164e: Stad Hoogstraten

Beschermingsstatus :

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Parochiekerk Sint-Clemens. Deze vaststelling is geldig sinds 29-03-2019.
- is aangeduid als beschermd monument Parochiekerk Sint-Clemens. Deze bescherming is geldig sinds 04-05-1973.
- omvat de aanduiding als beschermd monument Parochiekerk Sint-Clemens: toren. Deze bescherming is geldig sinds 15-05-1949.

a) Cultuurhistorische waarde

Vrijstaande kerk met omringend en ommuurd kerkhof; grenst ten noorden aan het dorpsplein.

Historiek

In 1238 droeg de oudst gekende heer, Rogier van den Hout het patronaatsrecht van zijn zogenaamd ecclesiola (herenkerkje), ressorterende onder het bisdom Luik, over aan de Sint-Michielsabdij van Antwerpen; minstens vanaf 1295 (akte met eerstvermelde witheer) en tot 1811 werd de parochiekerk van Minderhout door een witheer bediend.

Volgens bewaarde oorkonden werd dit eerste kerkje in 1448 te klein bevonden; in 1450 sloten de plaatselijke instanties een akkoord om de kerk te verlengen en te verbouwen met een toren aan de westkant; in 1451 verkreeg men van de bisschop van Luik de toelating om de oude kerk af te breken en de nodige renten, cijnsen en pachten te verkopen die het bouwen van een nieuwe kerk mogelijk maakten. Wanneer het nieuwe bedehuis beëindigd werd, is niet duidelijk; wegens de aanhoudende financiële zorgen is een moeizame voltooiing in de loop van de tweede helft van de 15de eeuw - eerste kwart van de 16de eeuw (1517?) te veronderstellen: de grotere muurdikte van het koor, de enigszins andere vormgeving van de spitsboogvensters, de onhandige overgang met de scheimuur tussen koor en schip doen de mening vooropstellen dat het koor het oudste kerkgedeelte is en kort nadien schip met transept en ten slotte de toren voltooid werden.

In de loop der tijd regelmatig onderhouds- en herstellingswerken onder meer gedurende de 80-jarige oorlog (1568-1649) gediend tot schuiloord en berging voor de bevolking, dientengevolge gebeurden ten behoeve van pastoor F.W. van Dijck (1640-1668) aanzienlijke restauratiewerken aan vloer, vensters, toren, muren en meubilair, uitbreidingen of verbouwingen zoals het portaal, de doopkapel en de sacristie, voorts een verrijking met nieuw meubilair en het optrekken van een kerkhofmuur (1662-1663).

De herstellingen of vernieuwingen onder zijn opvolgers beperkten zich voornamelijk tot nieuw meubilair of kunstschaten (zie meubilair).

Tijdens de godsdienstvervolgingen, in 1797-1801, werd besloten binnen de parochie, maar op grondgebied Castelé, een noodkerk in te richten; in het tweede kwart van de 19de eeuw herstellingswerken aan de toren onder meer een nieuwe torenspits. In het vierde kwart van de 19de eeuw en in de 20ste eeuw gestadig (oppervlakkige) herstellingswerken, voornamelijk aan de toren.

Circa 1970 ontstonden plannen voor een nieuwbouw (vergroting); in 1976 besliste het gemeentebestuur tot het restaureren van de inmiddels beschermde parochiekerk; in 1988-1992 restauratiewerken onder leiding van architecten L. Fornoville en R. Van Steenberghe.

Beschrijving kerk

Gebouw in gotische stijl, opklimmend tot de tweede helft van de 15de eeuw - eerste kwart van de 16de eeuw met aanbouwsels uit midden 17de eeuw. Behoort tot de typische zogenaamde Kempische gotiek uit de 15de eeuw - eerste kwart 16de eeuw.

Georiënteerde kruiskerk met westtoren, éénbeukig schip van vier traveeën, lager transept van twee traveeën en koor van drie rechte traveeën met driezijdige sluiting; tegen zuidelijke en noordelijke schipgevel op gelijke hoogte uitbouwen, respectievelijk portaal en doopkapel, recente invulling tussen laatstgenoemde en noordelijk transept; sacristie in zuidelijke kooroksel.

Leien zadeldaken met dakkapellen en smeedijzeren kruisen; scheimuur tussen koor en schip aan noordzijde verankerd en met muurvlchtingen; voornoemde aanbouwen met afgewolfd dak of lessenaarsdak.

Verankerde baksteenbouw met summiere verwerking van zandsteen onder meer in afzaat, kordonvormende lijsten, dek- en boogstenen, hoekblokken, daklijsten.

Vijfledige vierkante westtoren onder ingesnoerde spits met dakkapellen en vergulde windwijzer, gestut door versneden overhoekse steunberen, aan de noordzijde met aanleunende octogonale traptoren onder spits. Onderste geledingen sober en onversierd gelaten: eerste geleding met korfboogdeur in geprofileerde bakstenen omlijsting met zandstenen hoekblokken en lijst van gesinterde steen; tweede geleding met monumentaal spitsbogig drielichtvenster met gemetselde stijlen. Vanaf de derde geleding in een meer decoratieve laatgotische bouwstijl: derde en vierde geleding met blinde (tweedelige) spitsboognissen, al dan niet uitgewerkt met driepasbogen; in de vijfde geleding gekoppelde spitsbogige galmgaten met onderaan een reeks rondboognisjes, bovenaan gevat in een spitsboognis met driepasbogen, gevelbeëindiging met ankers, een boogfriesje (enkel noord- en oostzijde) en steigergaten onder een zandstenen daklijst. De traptoren en steunberen vertonen een gelijkaardige uitwerking, laatstgenoemde ter hoogte van de vijfde geleding uitgewerkt als een overhoekse pinakels.

Gevels van schip en koor geritmeerd door steunberen, eindigend op een muizentand (schip en transept) of op een geprofileerde zandstenen daklijst (koor); transeptgevels met aandak en muurvlchtingen. Het tweede en vierde schiptravee, het derde koortravee, de koorsluiting en de transeptarmen bevatten spitsboogvensters met bakstenen Y-vormige tracering; wel kleine variaties in grootte en in de uitwerking van de dagkanten; middelste venster van de koorsluiting midden 17de eeuw gedicht bij plaatsing van het hoofdaltaar. Sacristie met steunberen, segmentboogvenster in beschilderde bakstenen omlijsting en in oostgevel sporen van gedichte muuropeningen. Portaal en doopkapel met rechthoekige muuropeningen en/of ovale oculus; portaal met geprofileerde bepleisterde daklijst. Herstelde bakstenen kerkhofmuur met ezelsrug, aan oostelijke straatzijde toegangspoort met bakstenen hekpijlers en ijzeren hekken.

Interieur kerk

Bepoeterd en beschilderd interieur. Eénbeukig schip; oorspronkelijk overwelfd met vermoedelijk volledig zichtbare timmering; in de loop der tijd (midden 17de eeuw ?) hersteld, bepoeterd en/of beschilderd; tijdens laatste restauratie gordelbogen en (nok)gordingen gedecapeerd. In schip, noordelijk transept en koor een licht spitsbogig tongewelf met tussen de gordelbogen en gordingen gestucte gewelfvlakken (derde kwart 17de eeuw ?): spiegelboogpanelen in schip en rechthoekige panelen met gepolychromeerde rozetten in koor en noordelijk transept; gordelbogen eindigend op een geprofileerde lijst; schip voorzien van trekankers; in het zuidelijk transept een gelijkaardig uitgewerkt segmentbooggewelf. Tussen schip en koor een rondbogige scheiboog, tussen schip en transeptarmen een spitsbogige scheiboog. Sacristie met tongewelf. Torenportaal van twee geledingen hoog, wanden met blinde boognissen eindigend op een balklaag; de torenmuur heeft aan de schipzijde een spitsboognis en zichtbare verankerde uitkragingen van de steunberen. Orgeltribune uit midden 18de eeuw met houten leuning reikend tot en met eerste schiptravee op twee beklede pilasters. Vloer van grijze en donkerblauwe arduin in het schip en van zwarte en witte marmer in het koor.

Mobilair

Schilderijen: Marteldood van de Heilige Clemens, tweede kwart 17de eeuw, Vlaamse School, gerestaureerd in 1892, 1935; Heilige Familie met engelen en konijnen, eerste helft 17de eeuw, Vlaamse School (F. Wouters, B. Janssens, Lier); Heilige Drievuldigheid aanbeden door een kanunnik van de Sint-Michielsabdij (mogelijk Cornelis Standonc), 1586 (gedateerd), Vlaamse School; Doop van Jezus in de Jordaan, vierde kwart 16de eeuw - eerste kwart 17de eeuw, Vlaamse School; Aanbidding van de herders, eerste helft 17de eeuw, Vlaamse School; Heilige Antonius Abt, 17de eeuw, Vlaamse School.

Beeldhouwwerk: kruisbeeld, eerste helft 18de eeuw, hout en schildpad; twee reliekhouders (hoofdaltaar) in de vorm van een tombe met bustes, 18de eeuw, verzilverd en verguld hout; voornamelijk gepolychromeerde 19de-eeuwse heiligenbeelden; gepolychromeerde kruisweg, circa 1878 door F.E.(?) De Vriendt en M. Van Roy; vóór de kerk (oostzijde), Heilig Hartbeeld, zandsteen, tweede kwart 20ste eeuw, door K. Seuntjens (gesigneerd).

Meubilair: drie barokke portiekaltaren: hoofdaltaar, toegewijd aan Heilige Clemens, aansluitende lambrisering met deuren, tweede kwart 17de eeuw, gemarmerd en beschilderd hout, bekronende beeldengroep, altaartafel bevat nog gedeelten van een ouder gotisch altaar, hersteld en vernieuwd in 1766, 1803 (of 1813 ?) mogelijk door P. Lacosta (?) en in 1886 door J.F. Hoevenaers (zie signatuur); noordelijk zijaltaar, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw, predella en altaartombe met Mariamonogram, tweede kwart 17de eeuw, gemarmerd en beschilderd hout; zuidelijk zijaltaar, toegewijd aan de Heilige Hubertus, Heilige Antonius en Heilige Gertrudis, predella met beeldennis en altaartombe met wapenschild, twee flankerende beelden, tweede kwart 17de eeuw, gemarmerd en beschilderd hout; eiken preekstoel, circa 1772, door F. Van Ussel; twee eiken biechtstoelen, eerste kwart 19de eeuw, één met recuperatie van mogelijk 17de-eeuwse onderdelen; eiken communiebank, slechts twee uiteinden bewaard, vierde kwart 17de eeuw - eerste kwart 18de eeuw; eiken koorgestoelte (zonder bidbank), tweede kwart 17de eeuw; binnendeur van doopkapel, 1661 (gedateerd), beschilderd en gemarmerd hout; arduinen doopvont,

16de eeuw, koperen deksel; orgel, 1858, door H. Vermeersch (Duffel), meermaals verbouwd onder meer in 1913 door J. Joris, in 1988 gedemonteerd en opgeslagen, restauratiedossier (eerste fase) inmiddels goedgekeurd.

Varia: boven ingang doopkapel gedenkteken van pastoor Eerwaarde Heer Nicolaas Tasse, plaat met opschrift gevat in draperie met geschilderd portret en festoen gehouden door twee engelen, circa 1767, beschilderd hout; hiertegenover gedenkteken van pastoor Eerwaarde Heer H. Van Diependael, plaat met opschrift gevat in draperie met geschilderd portret en festoen, gehouden door twee engelen, circa 1704, beschilderd hout; muurtabernakel met opschrift en wapen van pastoor J.A.L. Delle Faille, circa 1738, beschilderd hout; in koor vier gekleurde glas-in-loodramen met heiligenfiguren, vierde kwart 19de eeuw - eerste kwart 20ste eeuw; tiendenklok, 1661, Onze-Lieve-Vrouwklok, 1825; diverse arduinen grafzerken uit de 16de- 17de eeuw; op het kerkhof arduinen grafmonument van Ed. Jacquemyns met bronzen portretmedaillon en vier reliëfs op de sokkel, met arduinen afsluiting van pilaren waartussen ijzeren hekken, circa 1875, door F. Pauwels (Brussel) en bronzen plaat door P. de Vigne; op een bordes geplaatste arduinen neogotische grafkapel van de familie Matthieu-Wirken, vierde kwart 19de eeuw, door Jos. Van Rompaey (Herentals) met decoratief uitgewerkte voorgevel, laag-reliëfs en gekoppelde rechthoekige en spitsbogige glas-in-loodvenstertjes.

(bron : *Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Parochiekerk Sint-Clemens* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46731> geraadpleegd op 28 februari 2025).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Voorzieningen

Sanitair	1 toilet aan de zij-ingang
Verwarming	Vloerverwarming met elektrische bij verwarming, gekeurd
Verlichting	Klassieke verlichting
Keukenvoorzieningen	Geen keukenvoorzieningen
Audiosysteem	Klassiek audiosysteem
Beeldscherm(en)	Nee
Rolstoeltoegankelijkheid	Zowel de hoofdingang als de zijingang zijn rolstoeltoegankelijk
Diefstal- en brandbeveiliging	Geen
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Geen operatoren

Bouwfysische toestand

Het rapport van Monumentenwacht dateert van 3 december 2024.

GEHELE OBJECT

toestand		redelijk
onderhoud		slecht
risico op gevolgschade		aanzienlijk
toegankelijkheid		redelijk

toelichting Het gebouw is in goede staat.
Enkele onderhoudswerken en herstellingen zijn nodig om het gebouw in deze staat te behouden.
Vooral ruimen van goten en kleine ingrepen om de toegankelijkheid te verbeteren zijn nodig.
Controle van de stabiliteit van de pinakel is op korte termijn nodig.

DAK

toestand		goed
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

toelichting Enkele lekken geven aanleiding tot schade aan de dakconstructie en het interieur.

DAKWATERAFVOER

toestand		goed
onderhoud		matig
risico op gevolgschade		weinig

toelichting Enkele afvoeren zijn verstopt, waardoor er water over de gevel en langs de buis loopt.

KAPCONSTRUCTIE EN ZOLDER

toestand		goed
onderhoud		goed
risico op gevolgschade		redelijk

toelichting Door de inrottingen kunnen er zettingen veroorzaakt worden, met scheurvorming in de muren tot gevolg.

DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING

toestand		goed
onderhoud		goed
risico op gevolgschade		redelijk

toelichting Enkele gebreken vragen om herstelling op korte termijn. Herstel van het trekanker is prioritair.

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING

toestand		redelijk
onderhoud		slecht
risico op gevolgschade		hoog

toelichting Langer wachten met schilderwerken resulteert in meer herstel en jaagt de kosten de hoogte in.

SITE EN OMGEVING

toestand		redelijk
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		hoog

toelichting Enkele graftekens dienen hersteld te worden met het oog op de veiligheid van de gebruikers van het kerkhof rondom de kerk.

Financiële gegevens

In het kader van de herbestemming van de kerk zullen er werken moeten worden uitgevoerd door de stad Hoogstraten. Op dit moment is het niet bekend wat de grootte van de investeringen bedraagt. De stad zal dit echter meenemen in de opmaak van haar MJP 2026-2031.

- Exploitatieresultaat van de kerkfabriek

2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
-1.037,41	4.379,73	10.139,65	-4.028,12	3.418,66	-7.079,96	Wordt opgenomen in kerkfabriek St. Katharina

2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Op een dorpsplein gelegen vrijstaande kerk met omringend kerkhof, omsloten door een kerkhofmuur en palend aan de vlakbij gelegen pastorie.

De kerk is zeer goed bereikbaar met het openbaar vervoer. De kerk ligt vlak bij de halte van De Lijn, namelijk "Minderhout Kerk".

In de onmiddellijke omgeving van de kerk zijn er diverse parkings : de parking achter de kerk + de parking aan de overzijde van de kerk gelegen parochiezaal.

Vandaag is een uitbreiding van de kerk niet aan de orde.

2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

---

Een projectbureau heeft in 2017 de mogelijkheden en eventuele neven- of herbestemmingen onderzocht via het projectbureau herbestemming kerken van de Vlaamse regering. Men heeft o.a. de ruimtelijke context in dit onderzoek opgenomen. Minderhout is een zeer snel groeiend dorp met als consequentie dat de school, de kinderopvang, de bib, enz. er uit haar voegen barsten.

In dit kader kan de kerk mogelijk soelaas brengen in één of meer herbestemmingen. Sedert 1 september 2024 is de Sint-Clemenskerk niet meer in gebruik voor de katholieke eredienst en maakt de parochiegemeenschap deel uit van de Sint-Katharinaparochie.

Het is de bedoeling om aan het begin van de nieuwe legislatuur tot een concreet plan van aanpak te komen voor de toekomstige invulling van functies. Hiervoor zal een apart participatietraject worden uitgebouwd. Het huidige stadsbestuur zal het dorpskernvernieuwingstraject in Minderhout heropstarten (rond kerk, noodkerk, pastorie en tuin, bib, enz) om tot concrete planning van realisatie te komen. Het stadsbestuur zal dit concretiseren in haar Meerjarenplanning 2026-2031.

Voor de Sint-Clemenskerk wordt dus op korte termijn (binnen de vijf ja na het schrijven van dit parochiekerkenplan) een herbestemming onderzocht (B-kerk).

De katholieke geloofsgemeenschap van Minderhout kan sedert de sluiting van de Sint-Clemenskerk ook gebruik maken van de kapel van O.L.V. van den Akker in de Kapeldreef voor doopsels, huwelijken en uitvaarten (in familiekring).

Jaarlijks trekt deze kapel, die dagelijks geopend en bezocht wordt voor een kaarsenoffer en persoonlijk gebed, een 35-tal dopelingen aan uit Minderhout en omgeving.

Tweemaal per jaar wordt hier een eucharistieviering gevierd voor de lokale geloofsgemeenschap: één in de meimaand en één op 15 augustus.

Elke derde zaterdag van de maand vindt in deze kapel een mini-concert plaats door het ensemble van Flor Verschueren.

Ook deze kapel verdient een statuut waarbij alle valorisatiemogelijkheden onderzocht dienen te worden

2.5. Sint-Salvatorkerk in Meerle

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.5.1. Identificatie

Naam : Sint-Salvatorkerk

Geografische ligging :

- Kerkstraat 2, 2328 Meerle
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur :

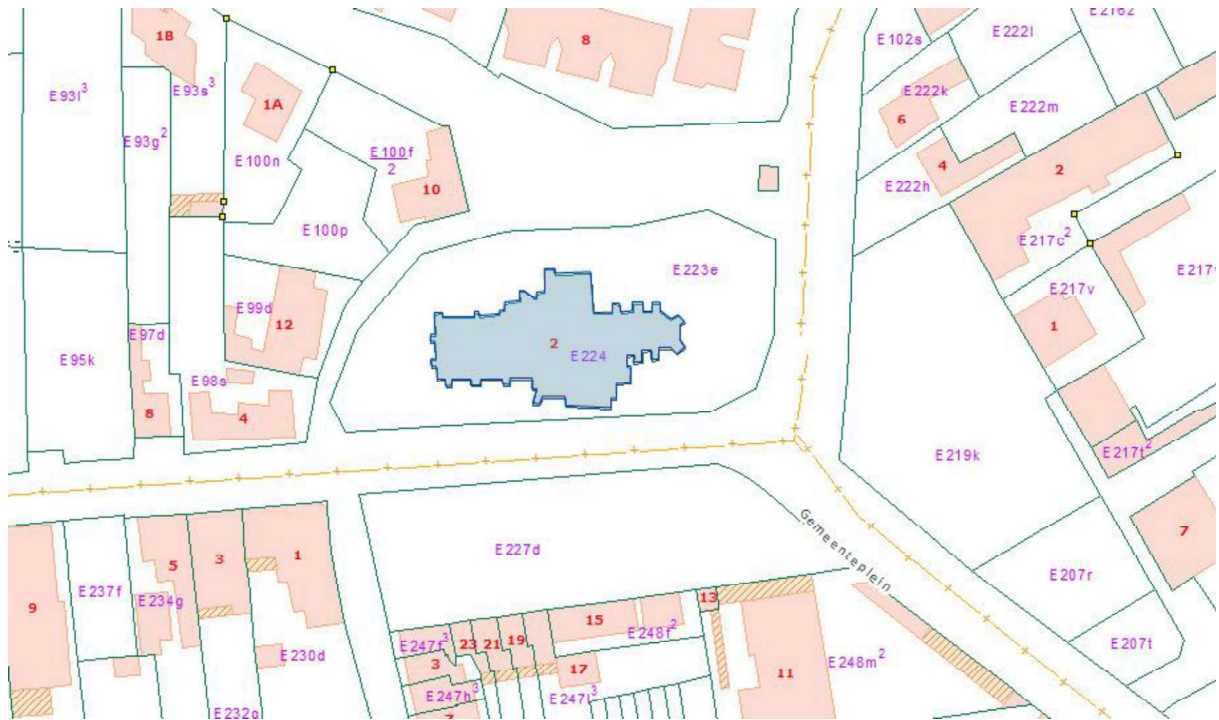
- Bisdom: Antwerpen
- Vicariaat : Kempen
- Pastorale eenheid : Sint-Franciscus
- Parochie: Meerle

Eigenaar :

Stad Hoogstraten

E 224: Stad Hoogstraten

E 223e: Stad Hoogstraten

Beschermingsstatus :

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Parochiekerk Sint-Salvator. Deze vaststelling is geldig sinds 29-03-2019.
- is aangeduid als beschermd monument Parochiekerk Sint-Salvator. Deze bescherming is geldig sinds 13-04-1953.
- is deel van de aanduiding als beschermd stads- of dorpsgezicht, intrinsiek Dorpskom Meerle. Deze bescherming is geldig sinds 03-09-1981.

a) Cultuurhistorische waarde

Vrijstaande parochiekerk gedeeltelijk opgetrokken in gotische stijl uit de eerste helft van de 15de eeuw en gedeeltelijk in laatgotische stijl uit het vierde kwart van de 15de eeuw - eerste helft van de 16de eeuw met mogelijk een oudere kern in de toren.

Historiek

Als gehucht van Baarle behoorde Meerle oorspronkelijk tot de Baarlese Sint-Remigiusparochie waarvan het patronaat toebehoorde aan de abdis van Thorn. De lange afstand naar de hoofdkerk en het groeiend aantal inwoners deden in Meerle de nood aan een eigen kerk toenemen. De oudst bekende oorkonde over Meerle van 11 juni 1261 bevestigt het bestaan van een eigen bedehuis, vermoedelijk een bijkerk van de Baarlese hoofdkerk: in de oorkonde draagt de abdis haar patronaatsrecht van onder meer de kerk van Baarle en haar bijkerken over aan de abdij, op voowaarde dat de bijkerken het statuut zouden verwerven van kerken van tweede rang. Tot de tweede helft van de 14de eeuw bleef Meerle als bijkerk afhankelijk van de Sint-Remigiusparochie en tot 1796 bleef de parochie Meerle in handen van de machtige abdij van Thorn.

De onderbouw van de toren zou in kern teruggaan op een eerste Romaans kerkje, vermoedelijk gebouwd in de eerste helft van de 13de eeuw door de abdij van Thorn. Restauratiewerken in 1970 legden fundamenten bloot van dit eerste kleinschalig bedehuis.

De huidige toren, schip en eerste transept vormen de bewaarde onderdelen van een kerkgebouw, gebouwd in de eerste helft van de 15de eeuw in opdracht van de toenmalige heer van Hoogstraten. Begin 16de eeuw werd deze kerk opnieuw te klein bevonden en nam de graaf van Hoogstraten het initiatief om over de oude heen een nieuw en grootser kerkgebouw op te trekken. Rombout II Keldermans, op dat moment in opdracht van de graven bezig met de Sint-Catharinakerk te Hoogstraten, wordt beschouwd als bouwmeester van de Meerlese kerk. Financiële moeilijkheden beletten echter de volledige voltooiing, in de periode 1526-1529 werden enkel koor en dwarsbeuk voltooid, zo vertonen de gewelfconsooltjes van dwarsbeuk en koor het wapen van de graven de Lalaing, tevens zou zich in het transept een sluitsteen met jaartal "1529" bevinden(?).

Voormelde bouwfases komen zeer duidelijk tot uiting in het contrast tussen het lage kerkgedeelte met toren, schip en eerste transept in een sobere gotische stijl uit de eerste helft van de 15de eeuw en het monumentale transept met oostpartij in de typische decoratieve laatgotiek uit het vierde kwart van de 15de eeuw - eerste helft van de 16de eeuw.

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog kende de kerk een periode van verval en herstellingen. De kunstschaten wijzen op een bloeiperiode in de tweede helft van de 17de eeuw en in de 18de eeuw, waarbij de kerk in 1717 sterk beschadigd werd door een storm. Voornamelijk in de tweede helft van de 19de eeuw en in het eerste kwart van de 20ste eeuw vonden diverse herstellingswerken aan de toren, dakruiter en gevels plaats en vermoedelijk ook de

bouw van de noordelijk gelegen berging. Restauratiewerken in 1970 bevatten onder meer het witkalken van het destijds beschilderd interieur en dringende instandhoudingswerken aan onder meer de constructie van de vieringstoren circa 1988-1989. Ter voorbereiding van restauratiewerken was in 2002 een bouwhistorisch onderzoek aan de gang.

Beschrijving kerk

De georiënteerde éénbeukige kruiskerk bestaat uit een ingebouwde westtoren, een schip van twee traveeën, een eerste vlak afgesloten transept van één (ten noorden) en twee (ten zuiden) traveeën, een tweede hoger, tevens vlak afgesloten transept van twee traveeën en een koor van drie rechte traveeën met driezijdige sluiting. Dit geheel is aangevuld met een zuidelijke sacristie van twee bouwlagen met polygonaal traptorentje en noordelijke berging. Leien zadel- en lessenaarsdaken, een gedeelte uit de eerste helft van de 16de eeuw met dakkapellen en op de kruising van het tweede transept en het koor een opengewerkte houten dakruiter onder leien spits, bekronen het geheel.

Het gedeelte met toren, schip en eerste transept vertoont een sobere baksteenbouw, terwijl het gedeelte met tweede transept en koor een bak- en zandsteenbouw is met verwerking van zandsteen voor afzaat, muurbanden, kraag- en dekstenen, dorpels, kordons, hogels, enzovoort.

De vierledige westtoren onder ingesnoerde fijne leien naaldspits wordt gestut door versneden steunberen en heeft een aanleunende polygonele traptoren aan de zuidzijde. De toegang wordt gevormd door een korfboogpoort in geprofileerde bakstenen omlijsting, daarboven een vierdelig spitsboogvenster met bakstenen maaswerk in dito omlijsting en verder een blinde muurpartij met getoogd venstertje, gekoppelde spitsboogvormige galmgaten en ten slotte een verankerde gevelbeëindiging met steigergaten en muizentand.

De gevels worden gemarkeerd door (overhoekse) versneden steunberen en spitsboogvensters in een bakstenen omlijsting en waren destijds bepleisterd.

Het gedeelte uit de eerste helft van de 15de eeuw bestaat uit gevels met steigergaten en muizentand. In beide schipgevels bevindt zich een gedichte korfboogvormige zijingang en sobere, kleine vensters in een omlijsting met afgeschuinde hoeken. De transeptarmen eindigen op een puntgevel met aandak, ankers en muurvlechtingen, in het zuidelijk transept bevindt zich een spitsboogvenster met afgeschuinde dagkanten, in het noordelijk transept een venster met sterk geprofileerde omlijsting. Een geknikte muurpartij vormt de verbinding tussen het eerste en het tweede transept.

Het gedeelte uit het vierde kwart van de 15de eeuw - eerste helft van de 16de eeuw bestaat uit gevels met overwegend een zandstenen daklijst en uit steunberen decoratief uitgewerkt met zandsteen, blindnissen, overhoekse onderdelen en sierelementen zoals driepasbogen, pinakels met hogels en kruisbloem, in het koor onder een leien dakje. De transeptarmen eindigen op puntgevels met aandak, overhoekse pinakels, ankers en vlechtingen. Er zijn langgerekte drie- of vierdelige spitsboogvensters aanwezig met bakstenen maaswerk in een dito geprofileerde omlijsting met uitgeholde dagkanten en een deels gedicht venster in de koorsluiting. De sacristie van twee bouwlagen met overhoekse steunbeer bevat rechthoekige getraliede muuropeningen onder een blind segmentboogveld.

De berging heeft aandak en muurvlechtingen, een overhoekse steunbeer en spitsboogvensters met ijzeren roedeverdeling. Tegen de gevels bevinden zich arduinen kruisen, graf- en gedenkstenen uit de 18de en 19de eeuw.

Interieur kerk

In het bepleisterd en beschilderd interieur wordt het éénbeukig schip en het eerste transept respectievelijk overspannen door een tongewelf en een gedrukt spitsbooggewelf, beide met kruisribben en gordelbogen, eindigend op een omlopende kordon. De overwelling wordt in het schip verstevigd door middel van twee dwarsbalken en een trekijzer. Tussen het eerste en het tweede transept bevinden zich spitsboogvormige scheibogen. Het tweede transept en het koor zijn overwelfd met kruisribgewelven eindigend op bewerkte consoltjes. De viering is afgezet met spitsboogvormige gordelbogen, samen met de gewelfribben eindigend op de polygonale dekplaat van de tot bundelpijlers gevormde halfzuilen, kapitelen met gesculpteerde dieren en plantmotief.

Witte glas-in-loodvensters met afgeschuinde dorpels zijn in schip en het eerste transept voorzien van afgeschuinde hoeken, in het tweede transept en koor van afgeschuinde dagkanten. Er zijn nog blinde koorvensters te zien boven de toegang tot de sacristie en berging. De zwarte marmeren vloer is in het koor verhoogd met vóór het altaar witte marmeren tegels met een ster motief in bruine en grijze marmer. In het zuidelijk transept is achter de lambrisering een verborgen houten korfboogdeurtje met nagelkopdecoratie aanwezig, dat toegang geeft tot de sacristie. Die sacristie bestaat op de begane grond uit een vierkante ruimte met kruisribgewelf op consoles en op de bovenverdieping is de vroegere archiefkamer aanwezig.

Mobilair

Schilderijen:

Golgotha, midden 16de eeuw, toegeschreven aan de school van Breughel;

Aanbidding der Wijzen met portret en schenkingsopschrift van Petrus Lemans, gedateerd 1631, Vlaamse School;

Kroning van Maria door de Heilige Drievuldigheid, tweede helft 17de eeuw, Vlaams School;

Zeezicht met schipbreuk en opschrift over Onze-Lieve-Vrouw van Meerle die

schipbreukelingen beschermdde op 13 september 1695, circa 1695, Vlaamse School;

Heilige Familie met de kleine Johannes en de Heilige Elisabeth, vierde kwart 17de eeuw - eerste kwart 18de eeuw, Vlaamse School;

Onze-Lieve-Vrouw van Meerle geneest Magil Van Ghelen van een dodelijke ziekte in 1730, circa 1730, Vlaamse School;

Lanssteek, eerste helft 18de eeuw, Vlaamse School;

Sint-Job op de mesthoop, 19de eeuw;

Portret van bisschop F.A. Eestermans, circa 1905, door I. De Beucker.

Beeldhouwwerk:

Miraculeus beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Meerle, eerste helft 13de eeuw, vermoedelijk circa 1520 overgebracht van Hanau (bij Frankfurt) door de familie de Lalaing, kroon van 1663, gerestaureerd in het eerste kwart van de 20ste eeuw, gepolychromeerde eik;

Anna leert Maria lezen en Heilige Jozef met kind, tweede helft 18de eeuw, witgeschilderd hout, door M. Heylen (?);

Christus aan het kruis, 1863, hout en steen;

Kruisweg, vierde kwart 19de eeuw, door F.E. (?) De Vriendt.

Meubilair:

Drie barokke portiekaltaren, hoofdaltaar met beeldengroep, toegewijd aan de Verlosser, vierde kwart 17de eeuw - eerste kwart 18de eeuw, in 1783 gemarmerd en verguld door P.

Lacosta, gesigneerd en gedateerd, gemarmerd en beschilderd hout;

Zijaltaar in het noordelijk transept, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw, 17de eeuw,

gemarmerd en beschilderd hout, door J. Henemans (Turnhout), latere

verbouwingen/aanpassingen, zie altaartombe "1854" gedateerd;

Zijaltaar in het zuidelijk transept, toegewijd aan het Heilig Kruis, 17de eeuw, gemarmerd en beschilderd hout, latere verbouwingen/aanpassingen, zie altaartombe "1854" gedateerd;

Biechtstoelen met hermen, midden 18de eeuw, eik;

Preekstoel, vierde kwart 18de eeuw, eik;

Communiebank (deels bewaard), midden 18de eeuw, eik, door M. Somers;

In noordelijk en zuidelijk transept rococo lambrisering met gefigureerde cartouches, vierde kwart 17de eeuw, eik, door P. Hoenders;

Rococo koorgestoelte en lambrisering met gefigureerde cartouches, midden 18de eeuw, eik, door M. Somers;

Gesculpteerde tabernakel deur met vergulde voorstelling van de Emmaüsgangers in grijs geschilderde omlijsting gedecoreerd met putti, guirlandes en de pelikaan met zijn jongen (sacristie);

Doksaal met fraaie leuning, uitgewerkt met muziekinstrumenten, midden 18de eeuw, eik;

Orgel, 1779, door Duitse orgelbouwer J.R. Tits (Hoofdwerk), de orgelkast door J. Peeters en het loofwerk door P. Somers, in 1804 toevoeging van het Positief door Ch. en L.C. Van Peteghem (Gent), wijzigingen in de eerste helft van de 17de eeuw.

Varia:

Kleine zogenaamde "Christusklok",

Tiendenklok versierd met het keizerlijk wapen van de abdis van Thorn, 1725, door W.

Witlockx (Antwerpen);

Zogenaamd "Jozefsklok", circa 1855, door S. Van Aerschodt en F. Vanespen (Leuven);

Zogenaamd "Onze-Lieve-Vrouweklok", 1954, door Van Bergen en Van Habost (Kortrijk).

Arduinen 17de- en 18de-eeuwse grafstenen, fraai uitgewerkt met diverse motieven en afkomstig van de oude katholieke kerk van Breda.

(Bron : Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Parochiekerk Sint-Salvator [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46688> geraadpleegd op 28 februari 2025).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Oppervlakte

De kerk is omgeven door het kerkhof waarvan verschillende historische graven die behoren lokaal funerair erfgoed. Uitbreidingsmogelijkheden zijn hierdoor beperkt. Bovendien is het gebouw ook beschermd als monument.

In de kerk zelf is aan de zuidzijde een kleine sacristie van 20m² en berging (met verwarmingslokaal aan de noordzijde (32m²). Verder zijn er open kruisbeuken met altaren aan beide zijden; Via een klein portaal komt u in de kerk. De mogelijkheden in de kerk zijn beperkt. Er is geen keuken aanwezig. In het portaal links is een toilet aanwezig.

Voor nevenactiviteiten zoals een concert wordt de kerk sporadisch gebruikt maar faciliteiten om grotere concerten met de bijhorende infrastructuurvereisten zijn niet aanwezig en moeilijk te realiseren zonder ingrijpende wijzigingen.

De kerk is circa 49m op 26m. Het schip (zonder koor) is circa 250m² en het koor is circa 100m². Het koor is eventueel afsluitbaar, de ingangen van de twee bergruimtes komen uit in het koor. Er zijn twee zijkapellen van circa 55m² die moeilijk afsluitbaar zijn. Er bevindt zich boven de sacristie een ruimte (oude archiefkamer) die bereikbaar is via een wenteltrap.

Voorzieningen

Sanitair	1 toilet aan de ingang
Verwarming	Verwarming met Gas, gekeurd
Verlichting	Klassieke verlichting
Keukenvoorzieningen	Neen
Audiosysteem	Klassiek audiosysteem
Beeldscherm(en)	Nee
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, via de hoofdingang
Diefstal- en brandbeveiliging	Nee
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	Nee

Bouwfysische toestand

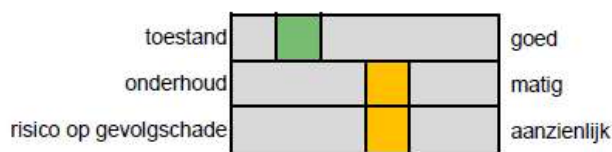
Het rapport van Monumentenwacht dateert van 13 januari 2025.

GEHELE OBJECT

toelichting Het gebouw dient onderhouden te worden. Door overlopende goten en kleinere lekken in het dak lijdt het gebouw onder vocht, wat verval en een vochtig binnenklimaat als gevolg hebben.

DAK

toelichting De leidekking is algemeen in orde.
De dakkapellen en -luiken zijn aan onderhoud en herstel toe. Door dit te bundelen samen met het herstel van de leidekking, schoorsteen en de piron kunnen de kosten gedrukt worden.

DAKWATERAFVOER

toestand		goed
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

toelichting De goten zijn in orde. Uitzetstukken hebben een beperkte levensduur en dienen tijdig vervangen te worden.

KAPCONSTRUCTIE EN ZOLDER

toestand		goed
onderhoud		goed
risico op gevolgschade		weinig

DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING

toestand		goed
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

toelichting Lokaal kan verdere uitspoeling aanleiding geven tot vochtschade aan het interieur.

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING

toestand		redelijk
onderhoud		matig
risico op gevolgschade		aanzienlijk

toelichting Neem de schilderwerken tijdig op in de begroting.
Contacteer voor het stalen schrijnwerk een gespecialiseerd aannemer.

AFWERKING EN INRICHTING

toestand		redelijk
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		aanzienlijk

toelichting Breng de houtaantasting in kaart om deze op een doordachte manier aan te pakken.
Houd bij werken in het interieur rekening met de achterliggende schilderijen.

Financiële gegevens

- Geplande investeringen :

Voor de restauratie van het interieur van de kerk had de stad in 2019 een raming van 500.000 euro voorzien. Er werd een aanvraag voor subsidies ingediend en deze werd ontvankelijk verklaard op 6 maart 2015. De uitvoering zal dus afhangen van het verdere verloop van het subsidiedossier. Indien de restauratiepremie wordt toegekend, kan er overgegaan worden tot actualisatie en uitvoering van het dossier.

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget
2024-2034	Gefaseerde restauratie van het orgel	110.000€

- Gewenste investeringen: het houtinterieur heeft last van houtmemel en zou op korte termijn behandeld moeten worden. De kostprijs hiervan is nog niet gekend
- Exploitatieresultaat van de kerkfabriek :

2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
66.067,78	77.847,17	84.832,66	101.866,60	111.143,35	122.551,32	75.163,78(budget)

2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Op een dorpsplein gelegen vrijstaande kerk met omringend kerkhof, omsloten door een kerkhofmuur en palend aan de vlakbij gelegen pastorie.

De kerk is zeer goed bereikbaar met het openbaar vervoer. De kerk ligt vlak bij de halte van De Lijn, namelijk "Meerle Kerk".

In de onmiddellijke omgeving van de kerk zijn er diverse parkings : de parking voor de kerk en de parking aan de overzijde van de kerk gelegen Raadhuis.

Vandaag is een uitbreiding van de kerk niet aan de orde.

2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint-Salvatorkerk zal maximaal de huidige bestemming voor de eredienst behouden (A-kerk).

Er vindt een wekelijkse eredienst plaats: op de tweede zaterdag van de maand een eucharistieviering, voorgegaan door een pater kapucijn van Meersel-Dreef. De overige zaterdagen wordt een woord- en communiedienst verzorgd door een plaatselijke gebedsvoorganger.

De kerk wordt eveneens regelmatig gebruikt voor de bijzondere vieringen, zoals een vormselviering, vieringen voor eerste communicanten, doopsels, huwelijken en begrafenissen.

Halte Merlet en/of de plaatselijke kerngroep verzorgen bij gelegenheid ook een concert of een optreden.

Binnen de context van de dorpsfunctie van deze kerk kan valorisatie verder worden onderzocht. De Sint-Salvatorkerk zal maximaal de huidige bestemming voor de eredienst behouden (A-kerk). Binnen de context van de dorpsfunctie van deze kerk kan valorisatie verder worden onderzocht.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.6.1. Identificatie

Naam : kerk O.L.V.-Bezoeking

Geografische ligging :

- Donkstraat 27, 2321 Meer
- Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur :

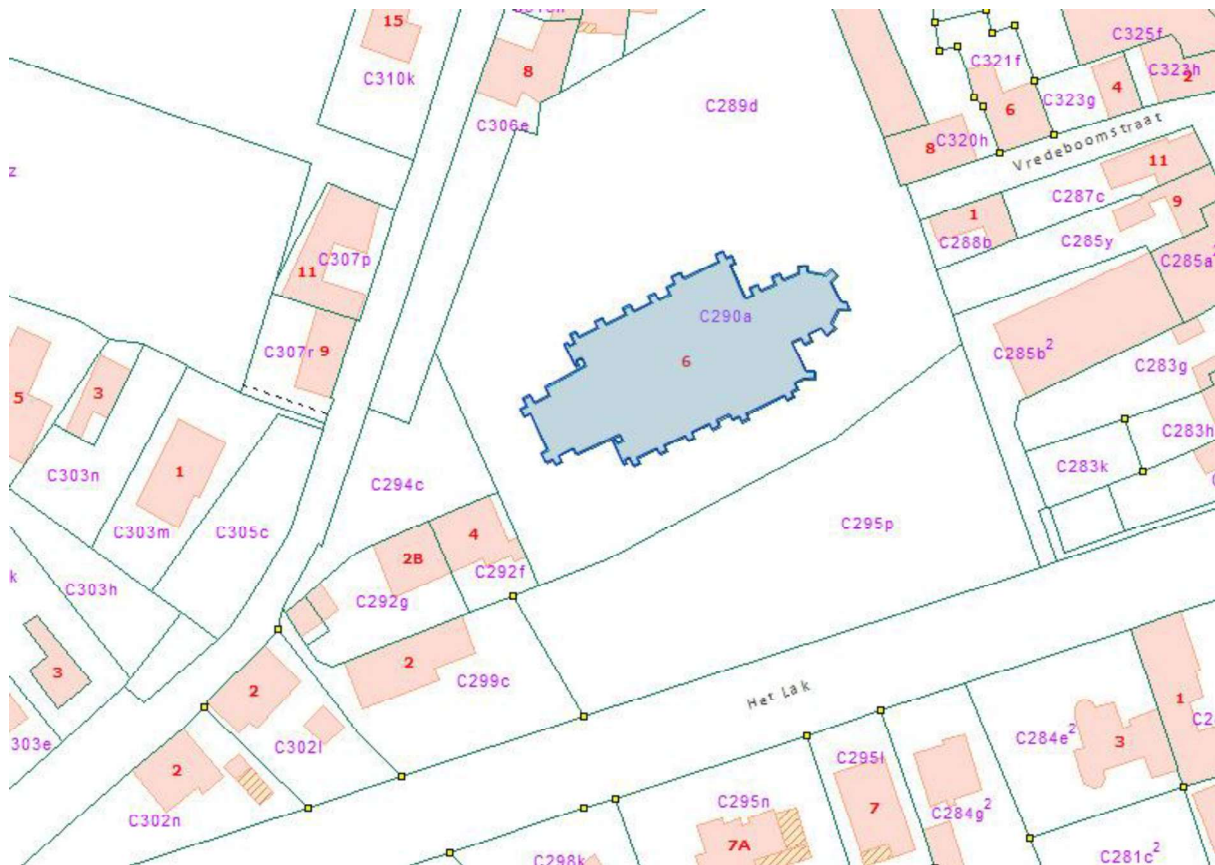
- Bisdom: Antwerpen
- Vicariaat : Kempen
- Pastorale eenheid : Sint-Franciscus
- Parochie: Hoogstraten

Eigenaar :

Stad Hoogstraten

C 290a: Kerkfabriek O.-L.-V.-Bezoeking

C 289d: Stad Hoogstraten

Beschermingsstatus :

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking. Deze vaststelling is geldig sinds 29-03-2019.
- is aangeduid als beschermd monument Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking. Deze bescherming is geldig sinds 27-05-1975.
- omvat de aanduiding als beschermd monument Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking; toren en oude delen. Deze bescherming is geldig sinds 25-03-1938.
- is deel van de aanduiding als beschermd cultuurhistorisch landschap Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking en omgeving. Deze bescherming is geldig sinds 27-05-1975.

a) *Cultuurhistorische waarde*

Vrijstaande kerk met omringend kerkhof, gelegen op een perceel binnen het bouwblok tussen Meerdorp ten oosten, de Rommensstraat ten noorden, de Donckstraat ten westen en Het Lak ten zuiden.

Historiek

Gebouw in gotische en neogotische stijl, met toren opklimmend tot het vierde kwart van de 15de eeuw - eerste kwart van de 16de eeuw en schip, transept en koor uit het derde kwart van de 19de eeuw; bepaalde bouwdelen zijn in kern ouder zoals de onderbouw van de toren, het eerste schiptravee ten westen.

Toegang via Vredeboom- en Donckstraat: fraaie arduinen hekpijlers met verdiepte panelen, festoendecoratie en topvaas, volgens literatuurbronnen geschonken door de familie Versteylen uit Turnhout. Aan de Donckstraat een bakstenen gebouwtje onder overkragend zadeldak met urinoirs.

De oudste gekende heer, Wouter van Meer (circa 1160-vóór 1216), stichtte in de tweede helft van de 12de eeuw een parochie en liet een eerste bedehuis bouwen, waarschijnlijk niet meer dan een kapel die in de daaropvolgende eeuwen werd uitgebreid; de toren tot en met de gedichte galmgaten en de onderbouw van het eerste schiptravee ten westen klimmen in kern op tot deze periode. In 1477-1520 bouw van een nieuwe kerk. Een tekening uit het vierde kwart van de 18de eeuw door D. Verrijk geeft een beeld van dit bedehuis: een (laat)gotisch kerkgebouw met hoger opgetrokken toren onder een fijne spits, een één- of meerbeukig schip, transept en koor. De onderbouw van het huidige eerste schiptravee ten westen is mogelijk nog een restant van deze vroegere kerk. Plunderingen, herstellingen en/of verbouwingen voornamelijk in de 16de eeuw, eerste helft 17de eeuw en eerste helft 18de eeuw; grote herstellingswerken aan de toren circa 1774.

In 1815 quasi volledig afgebrand met uitzondering van de toren en de sacristie (eerste helft 18de eeuw?); in 1815-1820 heropbouw van de kerk. In de loop van de tweede helft van de 19de eeuw - eerste helft van de 20ste eeuw diverse herstellingswerken, voornamelijk aan de toren onder meer circa 1863 naar ontwerp van provinciaal bouwmeester J. Van Gastel en circa 1884 naar ontwerp van P.J. Taeymans. In 1868-1870 bouw van een nieuwe driebeukige neogotische kerk met behoud van de toren en de sacristie en met recuperatie van oude materialen naar ontwerp van provinciaal onderbouwmeester H. Berger, onder toezicht van J. Van Gastel voor het schip en transept en zijn opvolger P.J. Taeymans voor het koor; op 10/10/1870 inwijding van de nieuwe kerk, zie de gevelsteen in de koorapsis.

Circa 1991 restauratie van de toren; restauratiewerken aan het kerkgebouw zelf zijn aan de gang.

Beschrijving kerk

Georiënteerde kruisbasiliek met westtoren onder kort tentdak, driebeukig schip met middenbeuk van vijf en zijbeuken van vier traveeën, transept van één travee, lang koor van drie rechte traveeën met vijfzijdige sluiting, sacristie aan zuid- en berging aan noordzijde; zijbeuken met ten westen een aanleunend portaalgebouwtje. Leien zadel- en lessenaarsdaken met dakkapellen.

Sobere baksteenbouw op dito plint met omlopende zandstenen (oudere delen) of arduinen afzaat (19de-eeuws deel); verwerking van voornamelijk zandsteen voor onder meer lijsten, dek- en kraagstenen, lekdrempels, maaswerk, topversieringen.

Gerestaureerde vijfledige westtoren op vierkant grondplan, gestut door versneden steunberen, aan de zuidzijde met aanleunende traptoren, laatstgenoemde deels met vierkant, deels met octogonaal grondplan. Met zijn toren behoort de kerk van Meer tot de typische zogenaamde "Kempische gotiek" uit de 15de eeuw - eerst kwart 16de eeuw, samen met die van Hoogstraten, Minderhout, Sint-Lenaarts en Rijkevorsel. Naar de top toe is een stilistische evolutie binnen het gotisch stijlconcept merkbaar, zie de sobere eerste drie geledingen versus de bovenste geledingen in de typische laatgotische bouwtrant, gekenmerkt door een decoratieve bak- en zandsteenstijl met speklagenversiering,...). Eerste geleding met korfboogdeur in spitsbogig spaarveld en spitsbogig drielichtvenster met monelen en maaswerk van zandsteen; tweede geleding met schietgat; derde geleding met speklagenversiering; vierde en vijfde geleding met gekoppelde respectievelijk gedichte en open galmgaten en tussenin een fries van blinde driepasbogen die zich herhaalt onder de daklijst; ter hoogte van de bovenste geleding gaan de steunberen achtereenvolgens over in een driehoekige en rechthoekig pinakel met hogels, op de muurdammen tussen de galmgaten tevens rechthoekige pinakels met hogels; het octogonaal deel van de traptoren is versierd met blindbogen.

Gevels van schip, zijbeuken, transept en koor geritmeerd door versneden steunberen en spitsboogvensters, afgelijnd door een baksteenfries met muizentand; puntgevels van transept afgewerk met kordons, baksteenfries, aandak en stenen kruisbekroning. Spitsboogvensters met afgeschuinde dorpel in een geprofileerde bakstenen omlijsting; transeptvensters met monelen en maaswerk van zandsteen, tweelichtvensters in de lichtbeuk en in de geveltop van het transept. Onderbouw van het eerste westelijke schiptravee met ouder metselwerk, oculus en een spitsboogvenster (ten zuiden) in een bepleisterde omlijsting. Portaalgebouwtjes voorzien van een fijn puntgeveltje met aandak, steunberen en korf- en (gedichte) spitsbogige muuropeningen. Sacristie met overhoekse - met speklagen versierde- steunbeer, bepleisterde daklijst en muuropeningen in een bepleisterde omlijsting.

Omhaagd kerkhof met tevens omhaagde perken; ten westen tegen de kerkhofmuur het zogenaamde "gebodenhuisje", destijds plaats waar officiële berichten werden afgekondigd, half rond gebouwtje onder leien dakje met boogvormige spaarvelden.

Interieur kerk

Bepleisterd en beschilderd interieur. Schip met tweeledige opstand: spitse scheibogen op zuilen met octogonale sokkel en knoppenkapiteel; spitsbogige bovenlichten, samen met blinde oculus en gekoppelde driepasboognissen gevat in een spitsbogig spaarveld.

Driebeukig schip met kruisribgewelven, in zijbeuken en transept eindigend op consoles, in de middenbeuk neerkomend op het kapiteel van schalken die op hun beurt aanzetten op de dekplaten van de kapitelen en in het koor tot onder doorlopen; viering met spitsbogige scheibogen. Zwarte en witte marmeren vloer uit midden 19de eeuw. Sacristie met kruisgewelf en brede planken vloer.

Mobilair

Schilderijen: De Verrijzenis van Christus, midden 17de eeuw, door Caspar De Crayer; Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans verschijnt aan de Heilige Dominicus, eerste helft 19de eeuw, door Nicaise de Keyzer; Heilige Rosalia bezoekt de zieken, tweede kwart 19de eeuw, toegeschreven aan J.J. Verellen.

Beeldhouwwerk: Onze-Lieve-Vrouw van Smarten, tweede helft 17de eeuw, albast; reliekschrijn (zuidelijk zijaltaar), 18de eeuw, verguld en verzilverd hout; ecce homo, 19de eeuw, hout; vier heiligenbeelden (koor), 19de eeuw, hout, destijds gepolychromeerd; heiligenbeelden, afkomstig van het voormalig neogotisch hoofdaltaar, 1876, witgeschilderde witsteen met vergulde delen, door F. De Vriendt; Heilige Rosalia (zuidelijk zijaltaar), tweede helft 19de eeuw (bedelaar later toegevoegd), gepolychromeerd hout; overschilderde kruisweg, 19de eeuw, door F. De Vriendt; borstbeelden van Petrus en Paulus, 19de eeuw, naar verluidt afkomstig van het voormalige hoofdaltaar; twee reliekhouders, toren met 21 relieken, geschilderd hout, eerste helft 19de eeuw.

Meubilair: neogotisch zijaltaren, vierde kwart 19de eeuw, gepolychromeerde en vergulde witsteen, ten zuiden toegewijd aan de Heilige Rosalia door Declercq (Merelbeke), ten noorden aan Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans; nieuw liturgisch altaar met recuperatie van sierelementen (engelen en pinakels) van voormalige baldakijn van doopkapel, hout; half gedemonteerde (zie verdwenen klankbord) eiken preekstoel met medaillons op de kuip en met kruisbeeld, 1827, door J.P. Boeren (Meerle) en J.B. Van Hool (Antwerpen); twee eiken biechtstoelen, midden 19de eeuw, door H. Peeters-Divoort (Turnhout); communiebank, vierde kwart 19de eeuw, gemarmerd hout, afkomstig van de kapel van Maxburg (zie Maxburgdreef); koorgestoelte met lambrisering en gestoelte aan het westelijk portaal met lambrisering, midden 19de eeuw, eik; doopvont, arduin en koper, circa 1870; doksaal met fraai opengewerkte houten leuning met topvazen op Korinthische zuilen, 1827, door J.P. Boeren; neoclassicistisch orgel, 1853, door firma J. Merklin-Schütze (Brussel), kast met fraai houtsnijwerk, in tweede helft 19de eeuw - eerste helft 20ste eeuw verschillende herstellings- en/of verbouwingen, in 1993 gerestaureerd door J.P. Draps (Erps-Kwerps) onder toezicht van de Administratie Monumenten en Landschappen.

Varia: gekleurde glas-in-loodramen, 19de eeuw, in koor door Janssens en Stallins (Antwerpen), in transept door G. Ladon (Gent); (exterieur) arduinen 19de-eeuwse grafzerken tegen koormuur en noordelijk transept onder meer niskapel met reliëf van de Piëta, circa 1870; familiegraf Vermeulen met arduinen sokkel en dito paaltjes en witstenen Heilige

Hartbeeld, eerste kwart 20ste eeuw; grot van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes, 1885; arduinen oorlogsmonument, circa 1952, door J. Willems (Lier).

(Bron : Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46601> geraadpleegd op 3 maart 2025).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Oppervlakte

De kerk wordt omgeven door het kerkhof dat nog in gebruik is. Verschillende graven zijn ook opgenomen in de inventaris van het funerair erfgoed. Het gebouw zelf is een beschermd monument.

Dit alles maakt dat de uitbreidingsmogelijkheden beperkt zijn.

In de kerk bevindt zich een sacristie aan de zuidzijde en stook- en bergruimte aan de noordzijde. Beide ruimtes zijn beperkt in omvang (circa 20m² en circa 15m²). Er is een inkomportaal en twee inkomzassen (noord en zuid). Het inkomportaal is circa 21m² en kan gebruikt worden als ontvangstruimte (vb kassa) bij concerten of andere nevenactiviteiten. De twee inkomzassen zijn circa 4m² en kunnen eventueel als toilet ingericht worden indien enkel het hoofdportaal als inkom gebruikt zou worden. Na het inkomportaal zijn nog twee ruimtes (15m²) waarvan de noordelijke één toilet en kleine keuken bevat.

De zuidelijke ruimte is een bergruimte die eventueel een andere functies kan krijgen zoals bijkomende toiletten of keuken. De kerk is in zijn geheel 57m op 21m.

De kerk heeft drie beuken, gescheiden door steunzuilen. Het schip (zonder koor) is circa 530 m² Het koor is 88m². Het koor is eventueel afsluitbaar van de kerk.
De kerk is toegankelijk voor anders-validen.

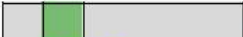

Voorzieningen

Sanitair	1 toilet in de torenhal
Verwarming	Verouderde verwarming op mazout
Verlichting	Klassieke verlichting
Keukenvoorzieningen	In de torenhal is een spoelbak en kasten aanwezig
Audiosysteem	Klassiek audiosysteem dat voldoet
Beeldscherm(en)	Geen
Rolstoeltoegankelijkheid	Alle toegang is rolstoelgeschikt
Diefstal- en brandbeveiliging	Geen
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	Geen

Bouwfysische toestand

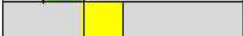

Het rapport van Monumentenwacht dateert van 23/10/2019.

GEHELE OBJECT

bouwfysische toestand		goed
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

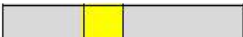

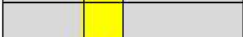
toelichting Regelmatig onderhoud en klein herstel zijn nodig om het gebouw in een goede staat te houden. Vooral het regelmatig ruimen van de goten is nodig om schade te voorkomen.

DAK

bouwfysische toestand		goed
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

toelichting Herstel van de leidekking en aansluitingen is nodig om vochtinfiltratie en versnelde vertering van het gebouw te voorkomen.

DAKWATERAFVOER

bouwfysische toestand		redelijk
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

toelichting De hanggoten vertonen enkele kleinere defecten. Op moment van de inspectie waren de goten relatief proper.

KAPCONSTRUCTIE EN ZOLDER

bouwfysische toestand		redelijk
onderhoud		matig
risico op gevolgschade		aanzienlijk

toelichting Enkele problemen met de kapconstructie kunnen aanleiding geven tot verdere schade.

DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING

bouwfysische toestand		redelijk
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING

bouwfysische toestand		matig
onderhoud		matig
risico op gevolgschade		aanzienlijk

toelichting Schilderen en herstel van het houten schrijnwerk is dringend nodig.

AFWERKING EN INRICHTING

bouwfysische toestand		matig
onderhoud		matig
risico op gevolgschade		weinig

toelichting De binnenafwerking is sterk beschadigd.

SITE EN OMGEVING

bouwfysische toestand		redelijk
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		aanzienlijk

toelichting Door herstel en opwaardering van de omgeving wordt de omgevingswaarde van het monument vergroot.

Financiële gegevens

- Geplande investeringen

Voor de restauratie van het interieur van de kerk heeft de stad in 2018 een bedrag van 500.000 euro geraamd. Er werd een aanvraag voor subsidies ingediend. De uitvoering zal dus afhangen van het verdere verloop van het subsidiedossier. Indien de restauratiepremie wordt toegekend, kan er overgegaan worden tot actualisatie en uitvoering van het dossier.

- Exploitatieresultaat kerkfabriek

2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
4.864,23	4.704,00	5.207,01	6.078,30	5.435,40	8.997,11	429,10 (budget)

2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Vrijstaande kerk met omringend kerkhof, gelegen op een perceel binnen het bouwblok tussen Meerdorp ten oosten, de Rommensstraat ten noorden, de Donckstraat ten westen en Het Lak ten zuiden.

De kerk is zeer goed bereikbaar met het openbaar vervoer. De kerk ligt op enkele honderden meters van bij de halte van De Lijn, namelijk "Meer Dorp".

In de onmiddellijke omgeving van de kerk zijn er slechts beperkt parkings : de parking langs de beide zijden van de weg Het Lak.

Vandaag is een uitbreiding van de kerk niet aan de orde.

2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

---

Er vindt een wekelijkse eredienst plaats in de kerk: op de eerste zaterdag van de maand een eucharistieviering, voorgegaan door een pater kapucijn van Meersel-Dreef of door een priester van pastorale eenheid Sint-Franciscus. De overige zaterdagen wordt een woord- en communiedienst verzorgd door een plaatselijke gebedsvorganger.

De kerk wordt eveneens regelmatig gebruikt voor de bijzondere vieringen, zoals een vormselviering, vieringen voor eerste communicanten, doopsels, huwelijken en begrafenissen.

De Onze-Lieve-Vrouw-Bezoekingskerk zal maximaal de huidige bestemming voor de eredienst behouden (A-kerk). Binnen de context van de dorpsfunctie van deze kerk kan valorisatie verder worden onderzocht.

2.7. Kapucijnenkerk in Meersel-Dreef

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.7.1. Identificatie

Naam : Kapucijnenkerk

Geografische ligging :

- Dreef 38, 2328 Meersel-Dreef
- Provincie: Antwerpen

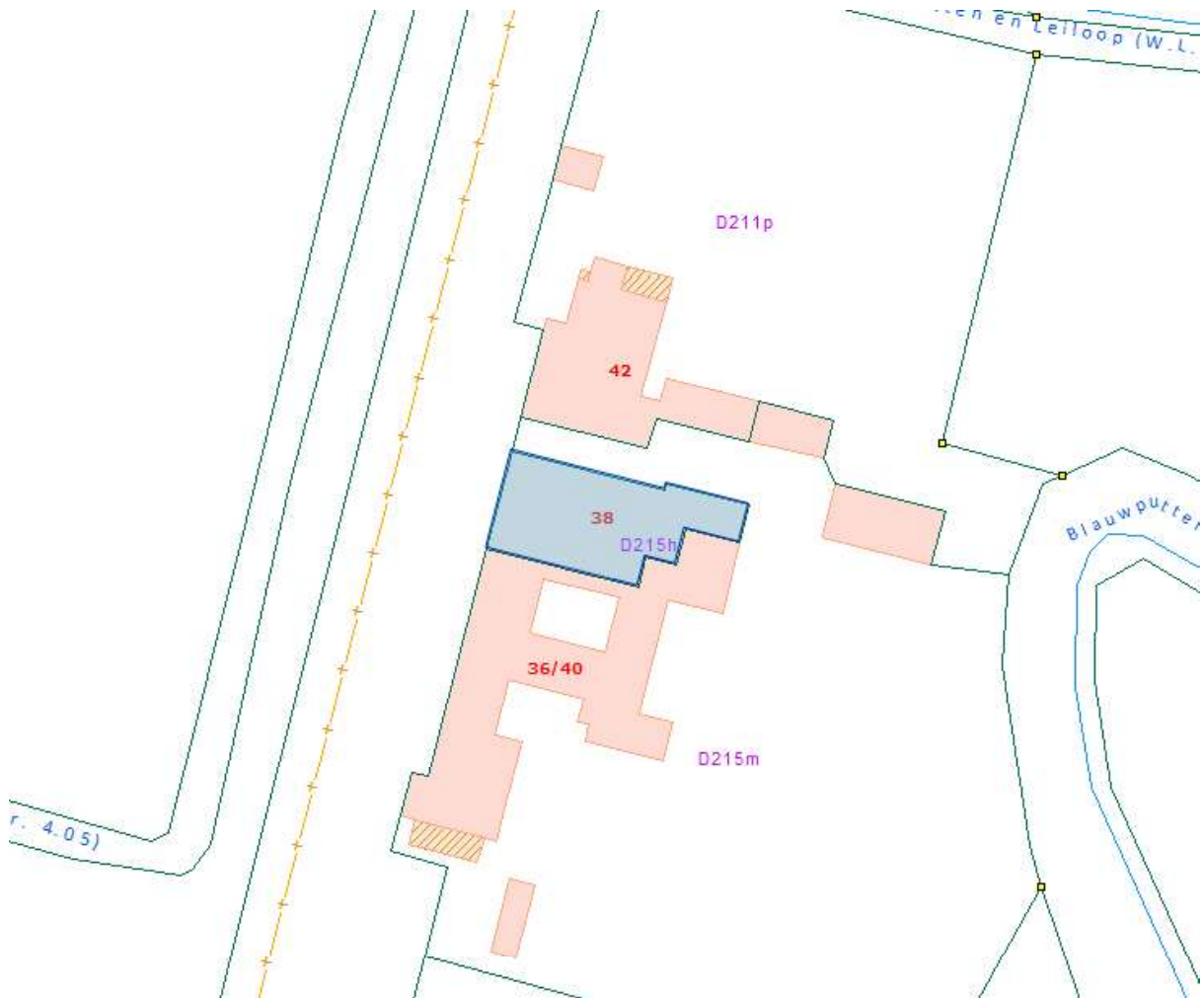
Plaats in kerkelijke structuur :

- Bisdom: Antwerpen
- Vicariaat : Kempen
- Pastorale eenheid : Sint-Franciscus
- Parochie: /

Eigenaar :

D 215h: Vlaamse Kapucijnen

D 215m: Vlaamse Kapucijnen

Beschermingsstatus :

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Kapucijnenklooster. Deze vaststelling is geldig sinds 29-03-2019.
- is deel van de aanduiding als beschermd monument Kapucijnenklooster en wegkapel van Onze-Lieve-Vrouw. Deze bescherming is geldig sinds 02-12-2002.

a) Cultuurhistorische waarde

Kloostercomplex gelegen tussen de Dreef (ten westen) en de Mark (ten oosten); kerk met ten zuiden kloostervleugels rondom een pandhof en ten noordoosten enkele vrijstaande gebouwen; moestuin en boomgaard ten oosten, aanplantingen en bos met dubbele beukendreef naar Calvarieberg ten zuiden. De oudste gedeelten klimmen minstens op tot het tweede kwart van de 18de eeuw; het merendeel van het huidig voorkomen dateert uit het vierde kwart van de 19de eeuw - eerste kwart van de 20ste eeuw.

Historiek

De stichting van een kapucijnenklooster te Meersel-Dreef is te situeren in de context van het religieuze klimaat na de godsdienstoorlogen (1648). De aanhoudende godsdienstvervolging verplichtte de katholieken uit de Baronie van Breda de eredienst te volgen in kerken en kapellen over de grens. Circa 1686 namen enkele invloedrijke katholieke families in samenwerking met de kapucijnenorde het initiatief om dichtbij Breda, maar op grondgebied van de katholieke Spaanse Nederlanden, een nieuw gebedsoord als hulppost op te richten; gravin Maria Gabriela de Lalaing, koning Karel II van Spanje en de bisschop van Antwerpen verleenden hun toestemming voor een stichting te Meersel. Tot het verwerven van de gronden, deel uitmakend van de onontgonnen eigendommen van de graven van Hoogstraten, en het bouwen zelf droegen een groot aantal weldoeners bij als onder meer stichter Jan de Wyse en juffrouw Petronella Bernagie; van laatstgenoemde prijkt het borstbeeld in reliëf in een medaillon van gepolychromeerd plaaster, ingewerkt in de muur van de spreekkamer.

Aankomst van de eerste kapucijnen te Meersel in 1687 en reeds kort daarop totstandkoming van een eigen klooster. Na 1797 deelt het klooster de lotgevallen van de kapucijnenorde: in 1797 worden de paters uit hun klooster te Meersel-Dreef verdreven en na hun terugkeer in 1801 stierf de kloostergemeenschap langzaam uit. De orde wordt circa 1804 officieel opgeheven in België met een ingewikkelde regeling inzake het eigendomsrecht en beheer van het klooster te Meersel-Dreef tot gevolg. De religieuze activiteiten werden beperkt onder het Hollands bewind; zolang de orde niet hersteld was, kwam het klooster met zijn bezittingen ten laste van de gemeente Meerle. Verschillende bestemmingen in de loop van de eerste helft van de 19de eeuw: circa 1830 tijdelijke garnizoenplaats van het "Légion Belge-Parisienne"; in 1838-1846 tegen alle rechten ingenomen door de trappistenorde, zie de Vander Maelenkaart (circa 1854) met vermelding "Couvent des Trappistes". In 1864 kregen de kapucijnen de lang verwachte toelating het klooster terug te betrekken; naar aanleiding van moeilijkheden betreffende het eigendomsrecht verlieten de kapucijnen in 1876-1879 nogmaals het klooster. Naast apostolische activiteiten in het gehucht Meersel-Dreef, verkregen zij ook het apostolaat in de Nederlandse gemeenten Galder en Strijbeek. Tijdens de Tweede Wereldoorlog gedeeltelijke bezetting van de kloostergebouwen door Duitse, Poolse en Engelse soldaten. Sinds 1968 is de kerk erkend als zelfstandige kapelanij. Momenteel verblijven er nog acht paters en twee broeders; een gedeelte van de gebouwen wordt sinds 1987 gebruikt door een vereniging met maatschappelijke doeleinden.

Bouwgeschiedenis

Het huidig voorkomen van het kloostercomplex is het resultaat van verschillende bouw- en verbouwingsfasen van het vierde kwart van de 17de eeuw / tweede kwart van de 18de eeuw tot het tweede kwart van de 20ste eeuw. Plattegrond, gevels en binneninrichting zijn, zoals het een bedelorde past, bescheiden van opzet; deze eenvoud komt ook tot uiting in materiaalgebruik en decoratie. Aanvankelijk verbleven de eerste paters in de voormalige - circa 1916 gesloopte- "Blauwhoeve" nabij de Sint-Luciakapel. Eerstesteeenlegging van een eigen klooster aan de oevers van de Mark op 25/6/1687; tijdens de bouw van het klooster woonden zij in een "schuerken...omtrent de rivier de Mark...met een capelleke...ende zes cellekens..." maar nog datzelfde jaar namen zij hun intrek in de nieuwe kloostergebouwen. Kerk en inrichting van de omgeving werden tijdens de volgende jaren voltooid: inwijding van de kerk in 1688; aanleg van de Dreef in 1690; in 1693 ten slotte rechttrekking van de bedding van de Leilooop, de noordelijke begrenzing van de toenmalige kloostertuin en uitmondend in de Mark.

De "Caerte figuratief" van circa 1725 geeft een duidelijk beeld van de kloostersite in deze beginfase: aan de dreefzijde ligt de kerk met ten zuiden aansluitende kloostervleugels rondom de kloosterhof, ten noorden naast de inrijpoort, het huis van stichter Jan de Wyse, ten noordoosten het vermelde "schuerken" en het omringend domein met bos, (moes)tuin, boomgaard, visvijvers, Calvarieberg, zomerhuisje, en zo meer, centraal doorsneden door de Dreef en door middel van hagen, grachten en lopen (onder meer de Leilooop) afgesloten.

In het tweede kwart van de 18de eeuw werden kerk en klooster diverse malen uitgebreid waarbij de krachtlijnen van het huidige gebouwencomplex reeds grotendeels tot stand kwamen; waarschijnlijk verdween in deze periode van intense bouwactiviteit het "schuerken", de eerste verblijfplaats van de paters, en werd het vervangen door de huidige schuur met latere aanpassingen. Circa 1733 eerste vergroting van de kerk: de bestaande kerk met éénbeukig schip en koor stond nagenoeg ter hoogte van de huidige zuidelijke zijbeuk. Volgens een bewaard plan werd dit bescheiden bedehuis noordwaarts vergroot met een tweede even grote beuk; in het verlengde van het kerkkoor kwam een paterskoor en het geheel werd onder één dak gebracht. Het klooster zelf bestond uit een kloostergang waarbij ten oosten en ten zuiden een vleugel aansloot. Gedetailleerde grondplannen wijzen op een tweede bouwcampagne in de periode 1736-1740 met een vergroting van zowel kerk als klooster. De midden- en zuidelijke zijbeuk van de kerk werden westwaarts uitgebreid tot hun huidige lengte; de huidige topgevel van de kerk met de laatbarokke beeldennis dateert vermoedelijk van deze verbouwingsfase. Aan de noordzijde werd een Sint-Antoniuskapel toegevoegd. De zuidelijke zijbeuk bestond uit een Onze-Lieve-Vrouwekapel (ten westen) en twee vertrekken waaronder de sacristie (ten oosten). In het klooster werd in 1736-1738 ter hoogte van het paterskoor een nieuwe oostelijke vleugel gebouwd die circa 1740 op de zuidoostelijke hoek nogmaals werd uitgebreid met een vleugel, zie jaartal van gesinterde steen in huidig volume; het oostelijk pand van de kloostergang werd zodoende meer oostwaarts verlegd zodat een rechthoekig kloosterhof ontstond. Waarschijnlijk werd tevens tegen 1740, gelijktijdig met de verlenging van de kerk en de oostelijke kloostervleugel, een evenlange westelijke vleugel opgericht; de panden van de oost- en westvleugel werden doorheen de bestaande zuidvleugel getrokken. In het vierde kwart van de 18de eeuw stemde de aanleg van de kloostersite nog sterk overeen met voornoemde bouwfasen, zie de Ferrariskaart (circa 1775).

Mits een aantal beperkte verbouwingen of uitbreidingen bleef de plattegrond van het kloostercomplex nagenoeg ongewijzigd tot het vierde kwart van de 19de eeuw: wel werden circa 1852 ten noorden van de kerk de langgestrekte werkplaatsen (brouwerij?) bijgebouwd.

In de kerk werd in 1888-1891 de toenmalige Sint-Antoniuskapel verbouwd tot een volwaardige noordelijke zijbeuk met in het oostelijk verlengde -naast het paterskoor- een sacristie, zie jaartal "1889" in de westgevel van de noordelijke zijbeuk; bouw van een nieuw paterskoor en nieuwe sacristie in 1899; de kerkgevels werden waarschijnlijk geüniformeerd in deze periode. In 1895 werd de woning van stichter Jan de Wyse, links van de toegangspoort, afgebroken. Vanaf de 20ste eeuw hebben verbouwingen en uitbreidingen van het klooster alsook de herinrichting en heraanleg (parkeerterrein, speeltuin,...) van de omgeving geleid tot het afbreken van bepaalde gebouwen en muurpartijen, het inkrimpen van tuinen en bossen en tot het dempen van de oude visvijvers en grachten. Circa 1905 werd de oostelijke kloostervleugel met dwarsvleugel zowel binnen als buiten verbouwd en verhoogd naar ontwerp van architect J. Goethals (Aalst); de zuid- en westvleugel hebben hun oorspronkelijke hoogte behouden. In 1929-1930 werd de westvleugel verlengd met een ziekenhuis voor de Belgische kapucijnenprovincie naar ontwerp van architect F. Mertens (Borgerhout); een herbesteding in 1986 leidde tot een verbouwing van dit gedeelte: onder meer tegen de achtergevel vervangt de huidige uitbouw onder lessenaarsdak het voormalige terras met ijzeren balkon op decoratief uitgewerkte ijzeren kolommen.

In het eerste kwart van de 20ste eeuw werd ter plaatse van de voormalige woning van Jan de Wyse een vergader- en feestzaal (nummer 42) gebouwd, een sober bakstenen volume onder plat dak, aan straatzijde met rechthoekige spaarvelden; later verbouwd en uitgebreid. In de jaren 1980 herstellingen aan de kerk onder meer dakbedekking, kerkinkom, beeld van de Heilige Franciscus, kerkuurwerk en klokkentoren en de oude toegangspoort, de zogenaamde boerenpoort, werd vervangen door een nieuwe.

Beschrijving kerk

In haar huidige vorm teruggaande op een kern uit het tweede kwart van de 18de eeuw die grondig werd aangepast in het vierde kwart van de 19de eeuw; het exterieur heeft hierdoor een ongewone opbouw. Georiënteerde kerk met driebeukig schip van zes traveeën, een recht afgesloten hoofdkoor van twee traveeën en een aansluitend, afgescheiden paterskoor; in het verlengde van de noordelijke zijbeuk een lage annex en een aansluitende sacristie (parallel aan het paterskoor). Verankerde baksteenbouw met occasioneel gebruik van gesinterde baksteen voor de aflijnende friezen van de westelijke en oostelijke tuitgevels. Complexe leien bedaking: middenbeuk, zuidelijke zijbeuk, koor en paterskoor onder éénzelfde zadeldak (nok loodrecht op de straat) met op de scheiding van schip en koor een opengewerkte houten dakruiter onder ingesnoerde leien spits met smeedijzeren kruis en windvaan; noordelijke zijbeuk en sacristie met aanhorigheden onder een apart parallel zadeldak. De westelijke hoofdgevel, die de midden- en zuidelijke zijbeuk afsluit, is een sobere symmetrische puntgevel met vlechtingen en sierankers op een gecementeerde en beschilderde sokkel; topstuk bekroond met smeedijzeren kruis met de passiewerktuigen. Centrale korbboogdeur in kwartholle beschilderde omlijsting van zandsteen met negblokken en waterlijst, bekronende korbboognis op uitgewerkte console in dito omlijsting met voluutvormige vleugelstukken; gepolychromeerd Sint-Franciscusbeeld. Korbogige

bovenvensters met een geprofileerde druiplijst en oculus in de top; ruitvormige ijzeren roedeverdeling. Aanpalende smallere puntgevel van de noordelijke zijbeuk met bekronend bolornament. Segmentboogdeur onder bovenlicht waarin een smeedijzeren waaier met gekroond Mariamonogram en eenzelfde korfbogig bovenvenster. Vlakke zijgevels en noordelijke koorgevel voorzien van analoge, vereenvoudigde korfboogvensters; gekleurde glas-in-loodramen met rechthoekige roedeverdeling in de twee zijkoortraveeën. In de zuidelijke zijbeuk behoren de hierboven resterende sporen van drie gedichte venstertjes waarschijnlijk tot de voormalige kerk. Oostelijke gevels met onregelmatig geplaatste, gevarieerde muuropeningen.

Bep leisterd en beschilderd interieur. In tegenstelling met het exterieur vormt het interieur één geheel met een symmetrisch opgevatte driebeukige ruimte die wordt gemarkeerd door de eind-19de-eeuwse ingreep en meubilair. Rondbogige scheibogen op rechthoekige pijlers met spits toelopende afgeschuinde hoeken; rondbogen gemarkeerd door plattebandomlijsting met sleutel, doorlopend op de pijlers. Zijbeukvensters op afzaat in plattebandomlijsting met oren en neuten. Twee zijkoortraveeën ten oosten afgebakend door een gordelboog op driekwartronde zuilen met Corinthisch kapiteel. Gestuct tongewelf met omlijste rechthoekige en spiegelboogpanelen, polychrome schilderijen op wanden en gewelven uit 1893 werden inmiddels overschilderd. Vloer van Basèclesstenen in het schip, houten vloer in het koor.

Paterskoor: rechthoekige ruimte onder gedrukt tongewelf aansluitend bij de kroonlijst van de zijwanden; centraal omlijst paneel. Omlopende lambrisering, een ingewerkte kijkopening aan koorzijde maakt visueel contact met het altaar in het kerkkoor mogelijk, twee te openen luiken daarboven -aan kerkzijde beeldnissen van het altaar- zorgen voor de geluidsoverdracht.

Mobilair

Eiken Onze-Lieve-Vrouw met kind Jezus, eerste kwart 17de eeuw, zou één van de Onze-Lieve-Vrouwbeeldjes zijn, gesneden uit de in 1602 neergebliksemde eik te Scherpenheuvel waaraan de beeltenis van Onze-Lieve-Vrouw was bevestigd.

Overig meubilair in neostijlen overwegend uit het vierde kwart van de 19de eeuw, onder meer hoofd- en zijaltaren (ten zuiden Sint-Antonius en ten noorden Onze-Lieve-Vrouw) waarvan hoofdaltaar met lambrisering en beeldnissen, door N. Daems (Turnhout); biechtstoelen, door F. Coenen. Vier glasramen in de twee oostelijke traveeën van de noordelijke en zuidelijke zijbeuk, 1954-1955, door L. de Swart (Breda); bronzen luidklok, 1871, door Petit & Fritsen; drie bronzen uurklokjes, 1908, door M. Michiels (Mechelen). Grafstenen onder meer van Ida van Rucphen (1692) en stichter Joannes de Wyse (1725) in de middenbeuk.

Beschrijving klooster

Het klooster ten zuiden van de kerk bestaat uit drie vleugels (west, oost en zuid) rond een rechthoekig kloosterhof met kloostergang. Verankerde bakstenen lijstgevels van twee bouwlagen onder leien zadeldaken met geprofileerde baksteenlijst onder houten kroonlijst; gevarieerde segmentboogvormige muuropeningen, overwegend met arduinen lekdrempels.

Westelijke vleugel uit het tweede kwart van de 18de eeuw met een aan de kerk palende gevel van tien traveeën op gecementeerde en beschilderde plint. Vensters met afgeschuinde lekdrempels van kunststeen en kleine ijzeren roedeverdeling. Deur uitgewerkt naar analogie van die van de noordelijke zijbeuk. Ten zuiden, hogere uitbreiding uit het tweede kwart van de 20ste eeuw van twee bouwlagen onder afgewolfd zadeldak met aan west- en oostzijde uitbouwen onder plat dak en lessenaarsdak.

Oostelijke vleugel uit het tweede kwart van de 20ste eeuw, verbouwd in het eerste kwart van de 20ste eeuw; zeven en een halve travee en aanpalende vleugel van drie op vier traveeën onder schilddak met hijskast aan de noordzijde en jaartal "1740" van gesinterde steen in de oostgevel. Aangepaste muuropeningen.

Zuidelijke vleugel van zeven traveeën uit het vierde kwart van de 17de eeuw of tweede kwart van de 18de eeuw (?). Aan kloosterhofzijde met kleine celvenstertjes op de bovenverd. en bouwnaden in het metselwerk, zie baksteenboog in het rechter deel.

Kloostergang met uitgebouwde westelijke, oostelijke en noordelijke panden onder lessenaarsdak; het noordelijk gelegen pand leunt aan tegen de kerk, het westelijk en oostelijk pand tegen de respectievelijke vleugels terwijl het zuidelijk pand geïncorporeerd is in de zuidvleugel. De oostelijke en westelijke panden lopen dóór de zuidvleugel en eindigen op een half puntgeveltje met vlechtingen en aandak waarin een segmentboogdeur en ovale oculus met ijzeren roedeverdeling. Segmentboogvensters met ijzeren roedeverdeling. Segmentboogdeur in de zuidvleugel leidt naar de met gras begroeide kloosterhof; tegen de westelijke muur, smeedijzeren kruis en eronder een steen met grafschrift ter herinnering aan de huisdokter J.-B. Le Heu en voorts houten kruisen voor de overleden paters.

Interieur van het klooster

Op de begane grond sobere, inmiddels aangepaste vertrekken die uitkomen op de kloostergang: ontvangstruimtes met aparte gang in de westvleugel; in de oostelijke vleugel, dienstruimtes en refter met zoldering van vier moerbalken (loodrecht op achtergevel) op consoles; gemeenschapsruimtes voor de paters in de zuidvleugel. Houten draaitrap met fijne balusters. Bovenverdieping voorbehouden voor cellen. In de zuidvleugel oudste cellen bewaard, aan weerszijden van een centrale gang kleine lage kamers met beschilderd houten deurtje, voorzien van een authentiek slotsysteem, en een te openen bovenlicht; in oostvleugel grotere kamers met pitchpinedeuren met bovenluik.

Interieur van de kloostergang

Balklagen buitengevels; bepleisterde gordelbogen bij de kruising van de oost- en westpanden met de muren van de zuidvleugel. Decoratief uitgewerkte segmentbogige doorgangen van westvleugel naar pand en tussen de zuidelijke en westelijke panden: beschilderde natuurstenen deuromlijsting onder een kroonlijst en omlijste beeldennis met voluutvormige vleugelstukken. Vloer van Basèclestegels; witte faiencetegels voor de afgeschuinde vensterdorpels. Geschilderde kruiswegstaties door Turnhoutse schilder Broeder Maximinus, van 1949.

Aanhorigheden. Bakstenen langsschuur van zeven traveeën onder schilddak (nok loodrecht op de straat, Vlaamse pannen) op modillons, in kern mogelijk opklimmend tot het tweede

kwart van de 18de eeuw, latere aanpassingen onder meer achtergevel met bouwnaden, stroomlaag, gedichte en gewijzigde muuropeningen. Voorgevel gemarkeerd door een korfboogpoort en dakvenster in tuitgevel met vlechtingen en schouderstukken; achtergevel met steunberen. Voorts gevarieerde muuropeningen. Binnenin een tweebeukige ruimte met eikenhouten gebinten aan weerszijden in de muren verankerd en gestut door standvinken; ingebouwde bakoven.

Voormalige werkplaatsen (voormalige brouwerij?). Langgestrekt gebouw van zeven traveeën en één bouwlaag onder zadeldak (nok loodrecht op de straat, Vlaamse pannen) uit midden 19de eeuw. Verankerde baksteenbouw geritmeerd door rondbogige muuropeningen, inmiddels deels gedicht; zijpuntgevels met aandak, muurvlechtingen en topstuk.

Tussen kerk en zaal een bakstenen poortgebouwtje onder leien schilddakje uit het vierde kwart van de 19de eeuw - eerste kwart van de 20ste eeuw; korfboogopening met houten poort; op de makelaar een kapucijnenkruis en jaartallen 1693, 1906 en 1983 vermoedelijk refererend aan de stichtingsperiode en verschillende verbouwings- en herstellingsfasen..

(Bron : Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kapucijnenklooster [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46666> geraadpleegd op 4 maart 2025).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Oppervlakte

De kerk zit ingesloten in het Kapucijnenklooster dat een nog actief klooster is. Er zijn dus geen uitbreidingsmogelijkheden zolang het klooster nog bewoond en gebruikt wordt door de kapucijnenorde.

Voorzieningen

Sanitair	Een verouderd toilet in de gang naar de sacristie
Verwarming	Traditionele gasverwarming met radiatoren, gekeurd
Verlichting	Nieuwe verlichting Halogeen
Keukenvoorzieningen	Geen
Audiosysteem	Nieuw uitgebreid systeem
Beeldscherm(en)	Voldoende aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, via de hoofdingang
Diefstal- en brandbeveiliging	Cameradetectie
Bliksembeveiliging	Ja
Gsm-operatoren	Geen

Bouwfysische toestand

De algemene toestand is goed. Een gedetailleerd verslag is niet voorhanden.

2.7.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Deze kerk is deel van de bescherming als monument Kapucijnenklooster en wegkapel van Onze-Lieve- Vrouw. Kloostercomplex gelegen tussen de Dreef (ten westen) en de Mark (ten oosten); kerk met ten zuiden kloostervleugels rondom een pandhof en ten noordoosten enkele vrijstaande gebouwen; moestuin en boomgaard ten oosten, aanplantingen en bos met dubbele beukendreef naar Calvarieberg ten zuiden.

De kerk is zeer goed bereikbaar met het openbaar vervoer. De kerk ligt pal tussen twee haltes van De Lijn, namelijk "Meersel Dreef – Nieuwe Dreef" en "Meersel-Dreef Oude Tramweg" telkens een 200 meter verwijderd.

In de onmiddellijke omgeving van de kerk zijn er talrijke parkings langs de zijde van de weg Dreef.

Vandaag is een uitbreiding van de kerk niet aan de orde.

2.7.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

---

Er vinden wekelijks vier eucharistievieringen plaats: één op zaterdagavond, drie op zondag. In het bedevaartseizoen (van Pasen tot Allerheiligen) wordt regelmatig een extra viering gefaciliteerd voor bedevaartgroepen uit Vlaanderen en Nederland. Het Mariapark met frequent bezochte Lourdesgrot behoudt een grote aantrekkingskracht. De aangrenzende speeltuin met cafetaria en terras versterken deze aantrekkingskracht.

Naast de weekendvieringen vinden hier eveneens regelmatig bijzondere vieringen plaats, zoals vieringen voor eerste communicanten, doopsels, huwelijken en begrafenissen.

Sinds 2023 bevat de kerk een unieke 'bronhoek' met stromend, 'levend' water in de doopvont.

De Heilige Drievuldigheidskerk van de kapucijnengemeenschap zal maximaal de huidige bestemming voor de eredienst behouden (A-kerk). Concerten met religieus karakter, zoals een kerstconcert, worden eveneens gefaciliteerd.

Elke mogelijke valorisatie moet gepast kaderen in de visie van de kloostergemeenschap, die eigenaar is van het gebouw.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Hoogstraten	Sint-Katharinakerk	A-kerk
Hoogstraten	Sint-Jan Evangelist	A-kerk
Wortel	Sint-Jan Baptistkerk	B-kerk
Minderhout	Sint-Clemenskerk	B-kerk
Meerle	Sint-Salvatorskerk	A-kerk
Meer	Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking	A-kerk
Meersel-Dreef	Heilige Drievuldigheid	A-kerk

Met de vernieuwde liturgiekalender, waarbij één priester in staat is om maandelijks in elke A-kerk eucharistie te vieren, kan een regelmatig gebruik voor eucharistievieringen gegarandeerd worden. In de overige weekends worden telkens gebedsleiders ingeschakeld voor een woord- en communiedienst. Zodoende wordt elke kerk vier weekends per maand gebruikt voor een regelmatige eredienst.

De kapucijnengemeenschap van Meersel-Dreef is de voorbije jaren sterk verjongd dankzij de komst van vier jonge buitenlandse paters missionarissen uit Polen, Pakistan en India. Zij ondersteunen de parochies bij afwezigheid van een priester. Zij gaan ook regelmatig voor in woon- en zorgcentra, in vieringen voor communicanten, vormelingen, doopsels, huwelijken en uitvaarten in de plaatselijke kerken en kapellen.

We merken ook opnieuw meer jongeren in onze kerkdiensten, waaronder ook tieners en jongvolwassenen die gedoopt willen worden. Zij bieden hoop op een verjonging van de geloofsgemeenschap en op een verderzetting van het religieuze gebruik van onze kerkgebouwen.

De bovenstaande argumenten verantwoorden het statuut en de toekomst van de A-kerken als religieuze ruimtes voor de eredienst zoals ze bedoeld waren en bieden hoopvolle perspectieven voor de toekomst.

3.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Voor de B-kerken:

Minderhout: met het projectbureau Vlaanderen en de lokale verenigingen liep een uitgebreid traject om tot een nieuwe invulling te komen. De gesprekken om tot deze nieuwe invulling te komen zullen verdergezet en gefinaliseerd te worden in de legislatuur 2026-2031.

Wortel: het besluit van de Vlaamse overheid rond de overdracht naar de Roemeens-Orthodoxe kerkgemeenschap dient afgewacht te worden.

Voor de A-kerken:

Voor elke kerk kan een traject van valorisatie worden uitgewerkt in samenwerking met enerzijds de stad Hoogstraten, de toeristische dienst, het museum, de lokale verenigingen, de bevoegde kerkraad, de plaatselijke parochiekerngroep en het beleidsteam van pastorale eenheid Sint-Franciscus.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.